

# **SZAKDOLGOZAT**

**Harangozó Anna Ilona**

**Tanító szak**

**Kaposvár**

**2024**



**Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem**

**Kaposvári Campus**

**Tanító Szak**

**MIT ÉS HOGYAN OLVASNAK A PALINI ÉS A GELSEI  
ÁLTALÁNOS ISKOLA 3. ÉS 4. OSZTÁLYOS DIÁKJAI?**

A Palini Inkey Boldizsár Általános Iskola és a Gelsei Weöres Sándor Általános iskola 3.  
és 4. osztályos diákjainak olvasási szokásai

**Belső konzulens:** Domokos Áron  
adjunktus

**Készítette:** Harangozó Anna Ilona  
BRUP5H  
nappali tagozat

**Intézet/Tanszék:** Neveléstudományi intézet  
Anyanyelvi és Gyermek kultúra tanszék

**Kaposvár**

**2024**

# Tartalomjegyzék

---

<b>1. Bevezetés .....</b>	<b>1</b>
<b>2. Elméleti megalapozás, a témával kapcsolatos szakirodalom feldolgozása .....</b>	<b>3</b>
2.1. <i>Elméleti megalapozás .....</i>	3
2.2. <i>Covid-19 hatása a mindennapokra .....</i>	3
2.3. <i>A digitális oktatás.....</i>	4
2.4. <i>Az olvasásról általában .....</i>	5
2.4.1. <i>Meghatározások.....</i>	5
2.4.2. <i>Az olvasás célja .....</i>	6
2.5. <i>Az olvasás hatásai .....</i>	7
2.5.1. <i>Az olvasás pozitív hatásai .....</i>	7
2.5.2. <i>Az olvasás negatív hatásai .....</i>	7
2.6. <i>Az olvasás fajtái.....</i>	8
2.7. <i>Olvasás tanítása .....</i>	9
2.7.1. <i>Olvasás tanulása az online oktatás alatt.....</i>	10
2.7.2. <i>A felgyorsult világ .....</i>	11
2.7.3. <i>Az olvasóvá válás .....</i>	12
2.7.4. <i>Az olvasás elutasításának tényezői.....</i>	12
2.8. <i>Az olvasás helyzete.....</i>	13
2.8.1. <i>Az olvasottság.....</i>	13
2.8.2. <i>A 6-10 éves gyermekek olvasási szokásai .....</i>	14
2.8.3. <i>Médiaeszközök a háztartásban .....</i>	15
2.8.4. <i>Könyvtárhasználat .....</i>	15
<b>3. Kutatás .....</b>	<b>16</b>
3.1. <i>Kutatás célja, módszere és helyszíne.....</i>	16
3.2. <i>A kutatás felvétele.....</i>	17
<b>4. Adatelemzés.....</b>	<b>18</b>
4.1. <i>A kérdőívet kitöltők adatai.....</i>	18
4.2. <i>Az olvasás gyakorisága kiskorban .....</i>	18
4.3. <i>A diákok olvasási gyakorisága a kötelező olvasmányokon kívül.....</i>	21

4.4. A tanulók kedvenc könyve és kedvenc szerzője .....	22
4.5. A tanulók olvasási körülményei .....	25
4.6. Az utóbbi időben olvasott könyvek listája .....	28
4.7. Médiaeszközök a háztartásban, internethasználat.....	29
4.8. A diákok könyvtárhasználata .....	31
<b>5. Megfigyelések .....</b>	<b>34</b>
<b>6. Összefoglalás .....</b>	<b>37</b>
<b>7. Felhasznált irodalom .....</b>	<b>39</b>
<b>8. Táblázatjegyzék .....</b>	<b>41</b>
<b>9. Ábrajegyzék .....</b>	<b>42</b>
<b>10. Mellékletek .....</b>	<b>43</b>
<b>12. Köszönetnyilvánítás .....</b>	<b>48</b>
<b>13. Nyilatkozatok .....</b>	<b>49</b>

# 1. Bevezetés

---

Az elmúlt időszak mindenki számára megterhelő volt, hiszen a koronavírus az emberek többségének megnehezítette az addigi rutinszerű életét. A teljesen idegen állapot különösen az iskolába lépő gyerekek számára volt nehéz. 2019, 2020, 2021-es évben 1. osztályt kezdő tanulók már a számítógép előtt ülve sajátították el az első osztályban megszerzendő ismeretek jelentős részét. Felmerültek olyan dilemmák, hogy az olvasástanítás megvalósítása mennyire hatásos az online térben, illetve a tanórákon a motiválás mennyire valósul meg egy számítógépen keresztül.

Az átalakult körülmények mind a szülők, mind pedig a pedagógusok számára új helyzeteket teremtettek, a szülőknek a tanulásban még inkább támogatnia kellett a gyermekeiket, a pedagógusoknak pedig a figyelem felkeltésére és fenntartására még nagyobb hangsúlyt kellett fektetniük (Józsa – Pasztendorf, 2021).

Szakedolgozatomban azt vizsgálom, hogy az alsós diákok körében, akik első osztályban valamennyi időt az online térben töltötték, milyen olvasási szokásokkal rendelkeznek. Ez a megváltozott körülmény akár más mederbe is terelhetette a tanulók olvasási szokásait, mivel a pedagógusoknak új módszereket kellett alkalmazniuk az olvasástanítás során, illetve a szüleiknek is nagyobb figyelemmel kellett a gyermekük felé fordulniuk.

Egy kérdőíves felmérés keretein belül vizsgálom, hogy két Zala vármegyei általános iskolában, a Palini Inkey Boldizsár Általános Iskolában és a Gelsei Weöres Sándor Általános Iskolában a 3. és a 4. osztályos tanulók olvasási szokásait milyen módon alakította át az online oktatás a korábbi évekhez képest.

Kutatásomban megvizsgálom, hogy a tanulók milyen körülmények között olvasnak, használnak-e digitális eszközöket olvasásra, mennyit olvasnak, illetve milyen műfajú könyveket választanak. A házi könyvtárak nagyságát, illetve a könyvtárba járás gyakoriságát is vizsgálom a szakedolgozatom keretén belül. Az információkat vizsgálom abból a szempontból is, hogy saját bevallásuk szerint milyen gyakran olvastak a gyermekeknek a szüleik és ez a korábbi életmennyiben hatott a gyermekek olvasási kedvére, szokásai kialakulására.

A kérdőívet közel száz tanuló töltötte ki a két intézményben, amelynek köszönhetően a tanulók olvasási szokásai már jól láthatók. A gyermekek készségesen hozzájárultak a szakdolgozati kérdőívem kitöltéséhez, minden bizonnyal a legjobb tudásuk szerint válaszoltak a kérdéseimre. Megbizonyosodtam róla, hogy bármi kérdésük van a kérdőívvel kapcsolatosan, azt helyben meg tudjam válaszolni, ezért minden kitöltésnél jelen voltam. A pedagógusok is készségesen segítettek, beszélgettünk, hogy melyek a kötelező olvasmányok az osztályokban, milyen családi körülmények között élnek a tanulók.

Nagy odafigyeléssel készítettem diagrammokat az összes kérdéshez, hogy az olvasó könnyen értelmezhesse a kérdések és a válaszok közötti összefüggéseket, illetve, hogy külön-külön jól látható legyen az osztályok, intézmények és nemek szerinti eloszlás.

Mivel olyan tanulókat vizsgálok, akik valamennyi időt biztosan az online oktatás alatt tanultak, ezért kíváncsi vagyok, hogy történt-e bármilyen változás a korábbi kutatásokhoz képest. Összehasonlítási alapnak egy 2017-es és egy 2019-es kutatást választottam, amelyben már vizsgálták, hogy abban az időszakban milyen olvasási szokásaik voltak a tanulóknak, milyen könyveket választottak és milyen médiaeszközöket használtak (Tóth, 2020).

## **2. Elméleti megalapozás, a témával kapcsolatos szakirodalom feldolgozása**

---

### **2.1. Elméleti megalapozás**

A koronavírus okozta idegen helyzet mindenki életét átalakította, ebben a részben szeretném megalapozni kutatásom fontosságát, mivel ez a megváltozott körülmény hatással lehetett az olvasás népszerűségére.

### **2.2. Covid-19 hatása a mindennapokra**

A koronavírus nagy hatással volt és van az emberek életére világszerte. A vírus 2020 tavaszán robbant be hazánkba, akkor még nem is sejthettük, hogy ez az időszak több éven keresztül megnehezíti az addig jól működő, rendszerezett életet.

A társas kapcsolatok a mentális egészségre és az általános jólétre is jó hatással vannak, ennek hiánya mentális problémákat okozhat. Az egészségügyi intézkedések, mint a távolságtartás, karantén és a maszkviselés, a szociális kapcsolatok megszakadásához, a magányhoz és mentális egészségügyi problémákhoz vezethettek. A karanténban megnőtt a stressz, az egészségért aggodás (Horn – Bartal, 2022).

Rengeteg felnőtt és természetesen gyermek kényszerült arra, hogy otthon a négy fal között töltse az idejét, ezáltal társas kapcsolataik lényegesen visszaszorultak. Az otthon töltött időszak azért volt hátrányos, mivel a gyermekek között kezdetben csak a játékon keresztül épülnek a társas kapcsolatok. Kisiskolás kor elején a társadalmi normákat, értékeket egy felnőtt adja át a gyermeknek, azonban 3.-4. osztályos korra már az azonos korú társak véleményét részesíti előnyben. Egyre szorosabb barátságok alakulnak ki a társaikkal (József, 2011). A vírus hatása ezeket a nagyon fontos kapcsolatokat gátolta, hiszen a karantén alatt csak az online térben lehetett egymással kapcsolatot tartani. A járvány okozta helyzet alkalmazkodásra és rugalmasságra kényszerített minden embert.

### 2.3. A digitális oktatás

A távolléti oktatás a gyerekek, a szülők és a pedagógusok számára is nehézséget okozott. A szülőknek főleg az alsó tagozatos gyermekükhöz felügyeletet kellett biztosítani, azonban nem minden munkahely állt át home office munkavégzésre. Abban az esetben, ha nem tudták megoldani a felügyeletet, kénytelenek voltak otthon maradni. A szülőknek segíteniük kellett a tanítás hatékonyságáért a motivációban, értékelésben, ellenőrzésben, illetve az informatikai eszközök kezelésében is (Farkas et al., 2021). Voltak olyan diákok, akiknek az online oktatáshoz szükséges eszközök sem álltak rendelkezésre, nem minden háztartásban volt számítógép, internetkapcsolat.

A pedagógusok és a diákok egy olyan korábban még nem ismert helyzetbe kerültek, hogy az addig teljesen jelenléti oktatást át kellett alakítani, meg kellett találni az online oktatásra alkalmas módszereket. A pedagógusoknak rugalmasan kellett a helyzethez. A hagyományos tantermi oktatásban a pedagógus van általában középpontban, a diák gyakran kerül passzív szerepbe, azonban az online környezetben más attitűddel kell a pedagógusnak rendelkeznie a figyelem felkeltése és fenntartása érdekében (Bánszéki – Szepesi, 2018). A sajátos nevelési igényű tanulókra a pedagógusoknak még nagyobb odafigyeléssel kellett a tanulók felé fordulnia, amely még inkább kihívásokkal telivé tette a munkavégzést (Farkas et al., 2021).

A nehéz helyzet megkönnyítéséhez az első hullám alatt az általános iskolák több mint felében volt ügyelet azon gyermekek számára, akik felügyeletét valamilyen oknál fogva nem tudták megoldani a szülők. Szerencsére a második hullámban az iskolák 60%-a nyitva tartott, csak a 15%-át tartották teljesen bezárva. A harmadik hullám alatt az általános iskolák jelentős része ügyelettel zárt be, csak az iskolák 30%-a zárt be teljesen (Horn – Bartal, 2022).

A pedagógusok bevallása szerint az idő előrehaladtával egyre inkább alkalmazkodtak az online tér adta lehetőségekhez, a lezárások végére szinte minden online órát megtartottak. Az általános iskolákban megfigyelhető volt, hogy azokban az intézményekben, ahol nagyobb volt a halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) tanulók aránya, kevesebb online órát tartottak meg. A tanulók többsége törekedett arra, hogy részt vegyen az órákon valamilyen formában. Az intézmények próbáltak a tanulóknak biztosítani digitális eszközöket az online oktatáshoz, azonban a nagyon magas HHH- arányú általános iskolákban a tanulók felének a számítógéphez való hozzáférést, az otthoni internet-hozzáférést pedig szinte egyáltalán nem tudták biztosítani (Horn – Bartal, 2022).



A digitális oktatásnak a rengeteg nehézsége mellett, előnye is volt. Új lehetőségeket nyitott az oktatás területén, lehetőséget adott az oktatási technológiák fejlesztésére, rugalmas tanulási lehetőségek kialakítására. Azóta a pedagógusok sokkal magabiztosabban tudnak az online térben dolgozni. Az iskolában a gyakorlat alatt tapasztaltam, hogy a pedagógusok lehetőséget biztosítottak az iskolából hiányzó, beteg tanulóknak arra, hogy ha szeretnének online becsatlakozhatnak a jelenléti órába, ezzel segítve a tanulók otthoni tanulását.

További előnye, hogy a gyermekeket sokkal inkább személyre szabottabb pedagógiai módszerekkel lehetett tanítani (Jakab, 2020). Az online környezet megkövetelte, hogy a pedagógusok elektronikus tartalmakat, interaktív elemeket használjanak, amelyek által a tanulók önállósága fejlődött (Bánkeszi – Szepesi, 2018).

## **2.4. Az olvasásról általában**

### **2.4.1. Meghatározások**

A mai modern világban a sok hír mellett elengedhetetlen, hogy olvasóvá váljanak a gyermekek. A diákoknak az online térben való tájékozódásnál ma már kiemelten fontos, hogy el tudják dönteni, hogy az adott cikknek van-e valóságalapja vagy pedig nincs.

Adamikné Jászó Anna olvasásmeghatározásában az olvasásnak két jelentése van. 1. Az ember olvasótevékenysége, amelynek lényege, hogy a szövegben lévő információt megértse. 2. Az olvasáskor lejátszódó agyi folyamat jelenti magát az olvasást. A pedagógusok célja, hogy segítsék a gyermekeket a szövegek megértésében, azaz megtanítsák őket olvasni (Adamikné, 2001).

Az olvasás egy olyan összetett folyamat, amelyben a szem és az agy is aktívan részt vesz. A szemmozgás két részből áll az olvasás során: gyors előrehaladó mozgásból, illetve azt követően szünetekből, fixációkból, amelyek az információ feldolgozását szolgálják. Előfordul, hogy visszafelé tartó mozgás is történik, ezt regressziós fixációnak nevezik, ez az olvasott szöveg megerősítéséért zajlik (Besir et al., 2014).

Valódi olvasás alatt az értő olvasást értjük, feltétele, hogy a dekódolás a jelentés felismerésével együtt történjen. Az értő olvasásnak számos feltétele van: „vizuális dekódolás pontossága, a betű-beszédhang kapcsolat felismerése, illetőleg tudatos alkalmazása, a vizuális bemeneten alapuló beszédészlelési folyamatok jól működése, a mentális lexikon megfelelő aktivitása, a

morfológiai jegyek és a szintaktikai szerkezetek felismerése, ... a grammatikai és jelentéstani szerkezetek megértése, értelmezése” (Gósy, 2008: n. o.).

PIRLS-vizsgálat a 4. osztályos tanulók szövegértési képességeit követi nyomon. 2021-es értékelési keretrendszer szerint az olvasási műveltség az írott nyelvi formák megértésének és használatának képessége, amelyet a társadalom igényel és/vagy az egyén értékel (Mullis, 2019).

A 2018-as PISA teszt meghatározásában az olvasó olyan személy, aki interakcióba lép a szöveggel, amit olvas, és a feladatokkal, amelyeket az olvasás során vagy után szeretne elvégezni. Az olvasás itt nem csak a nyomtatott oldalakat, hanem az elektronikus formátumokat (azaz a digitális olvasást) is magában foglalja. Az olvasóknak manapság már nagyobb változottságú feladatokat kell elvégezniük a szöveg megértéséért (OECD, 2019).

Az általános iskola megalapozza a tanulóknak a szövegértési készséget, amely segíti őket a későbbi életük során. Sajnos Magyarországon a PISA felmérések azt mutatják, hogy a diákok körülbelül 20%-ának a szövegértés nehézséget okoz (Józsa – Pasztendorf, 2021). Ezek a hiányosságok már a tanulmányaik során is gondot okoznak, azonban későbbi életük során nagyon komoly problémákhoz vezethetnek (D. Molnár et al., 2012).

#### **2.4.2. Az olvasás célja**

Az olvasásnak számtalan célja van, amelyek az élet során elengedhetetlenek. Már az iskolában fontossá válik az önálló ismeretszerzés, tanulás, amelyhez nélkülözhetetlen, hogy a tanuló képes legyen önálló információszerzésre. Az ismeretgyűjtés nem csak az iskolában van jelen, hanem a későbbi élet során is, hiszen rengeteg olyan helyzettel találkozunk, amely során szükségünk van rendelkezésünkre még nem álló információra. A mai felgyorsult világban a digitális eszközeinken könnyen hozzáférünk hiteles és kevésbé hiteles forrásokhoz egyaránt, figyelemmel kell az információgyűjtéshez fordulni, mert rengeteg álhírral találkozhatunk keresés közben.

Nem elhanyagolható, hogy az olvasás szórakoztatás céljából is történhet. Kikapcsolódásként a tévénézés és a számítógépes játékok helyett, érdemes olvasni, hiszen a szórakozás mellett bővíti a szókincset és egyéb képességeket is fejleszt (Besir et al., 2014).

## **2.5. Az olvasás hatásai**

### **2.5.1. Az olvasás pozitív hatásai**

Az olvasás rengeteg pozitív hatással bír. Fejleszti a kommunikációt, szokást alakít, a demencia kialakulását lassítja, bővíti a szókincset.

A kutatások azt mutatják, hogy minél jobban hasonlít az olvasott szöveg és a beszélgetés tartalma, annál kevesebb emocionális bizonytalanságot tapasztalnak az emberek. Érdekes módon, még a kellemetlen tartalmú szövegek is hozzájárulhatnak a pozitív beszélgetésekhez és hangulathoz. Ez azt jelenti, hogy az emberek jó vagy pozitív érzelmeket érezhetnek a csoportos beszélgetések során, még akkor is, ha egy nehéz témájú könyvről beszélgetnek.

A biblioterápia hatásait számos kutató tanulmányozta. Pierre-André Bonnet rámutat arra, hogy az olvasás számos probléma kezelésében hatékony lehet, beleértve a hangulati és szorongásos zavarokat, illetve az alkohol- és drogproblémákat. Egy kanadai tanulmány igazolja a biblioterápia hatékonyságát, amely szerint az olvasásterápia segíthet a krónikus fájdalom és a depresszió kezelésében. Cecilia Pettersson tanulmánya szerint a biblioterápia segíthet javítani a szülés utáni depresszióban szenvedő nők mentális és szociális jólétét.

Az idősebb korosztály esetében is végeztek vizsgálatot a biblioterápia hatásaival kapcsolatban. A demencia az idősek körében egyre gyakoribb, de ez a terápia csökkentheti a kialakulásának vagy fokozódásának esélyeit. A kutatások azt mutatják, hogy a „használd vagy veszítsd el” hipotézis alapján az olvasás segíthet fenntartani a kognitív képességeinket akár idős korban is (Aqui et al., 2022).

### **2.5.2. Az olvasás negatív hatásai**

Az olvasás alapvető pozitív hatásai az egészségre való tekintettel csak akkor pozitívak, ha az olvasás az alvás rovására nem megy. Az alvászavar, alvásmegvonás negatív következményt okoz az egészségre, az immunrendszer gyengüléséhez, szívproblémákhoz és kognitív károsodáshoz vezethet. A digitális eszközök negatív hatással vannak az alvásra a kék fény miatt, ezért is fontos, hogy min olvasunk. A papír alapú könyveknek további előnye, hogy jobb szövegértést érhetünk el, mint a digitális eszközökön.

A sok olvasás a szem fáradtsága mellett rövidlátáshoz is vezethet. A szem romlását több tényező is okozhatja. Kínai kutatás igazolja, hogy az örökletes tényezők mellett a túl közletről

végzett írás és olvasás is okoz rövidlátást. A romlás oka továbbá a rossz olvasási testtartás, mozgó járművön olvasás is lehet, ennek oka az, hogy mozgás közben a szemnek több munkát kell végeznie a szöveg elolvasásához (Aqui et al., 2022).

## **2.6. Az olvasás fajtái**

Az olvasásnak két szempont szerint szeretném ismertetni a fajtáit, a szöveg típusa szerint és a megjelenési forma alapján.

A szöveg típusa szerint beszélhetünk ismeretszerző olvasásról, illetve szórakoztató olvasásról. Az ismeretszerző olvasás szövegei tudományos vagy ismerettartalmú művek. A tankönyvekben szereplő szövegek is ide sorolhatók. Már az alsó tagozaton 3. és 4. osztályban megjelennek. Ezek a szövegek is lehetnek szórakoztatóak, az olvasó érdeklődésétől függően. Az ilyen típusú szövegek olvasása és feldolgozása különleges olvasási attitűdöt, gondolkodást és jegyzetelést igényel.

A szórakoztató olvasáskor inkább szépirodalmi alkotásokat választunk vagy valamilyen könnyebb témájú könyvet, ezek a könyvek a szabadidő kellemes eltöltésében nyújtanak támaszt. Ahogy korábban említettem az élményszerző olvasás alatt akár ismerettartalmú vagy tudományos műveket is olvashatunk, hiszen az egyén dönti el, hogy milyen típusú szövegek okoznak számára élményt. A motiváció hiányában a szépirodalmi szövegek is elveszthetik szórakoztató mivoltukat, ezért kell különösen figyelni a kötelező olvasmányok előkészítésére és kiválasztására.

A megjelenési forma alapján hangos és néma olvasásról beszélhetünk. A hangos olvasás nagyon hasonlít a beszédhez, a gyermekek esetében a természetes beszéd folyamatának is felfogható. Az emberek évszázadokon keresztül hangosan olvastak, ez volt számukra az elsődleges. A néma olvasás csak később jelent meg, azonban azóta sokkal nagyobb hangsúlyt kap. A némaolvasással növelhetjük az olvasás tempóját, hiszen nem kell hangsúlyt fektetni a szavak kimondására.

A hangos olvasásnak közösségépítő ereje van, valószínűleg ezért olvastak már az ókorban is az olvasni tudók, azoknak, akik nem tudtak olvasni. A hangos olvasás során könnyebb az olvasási technika ellenőrzése, javítása, ezért az olvasástanítás kezdetén csak hangosan olvasnak a diákok, ezt követően váltakozik az iskolákban a hangos és néma olvasás körülbelül egyenlő

arányban. A későbbiek során ez az arány eltolódik, inkább a néma olvasás kerül előtérbe (Besir et al., 2014).

## 2.7. Olvasás tanítása

Az olvasás tanulása megkezdődik már a családi környezetben, a készségeket az óvodában továbbfejlesztik, azonban az iskolában kezdődik el a tényleges tanítási folyamat. Az olvasási készségek kialakításában az első és második osztálynak meghatározó szerepe van. Ebben az időszakban fejlődnek leginkább a gyerekek szövegértési készségei, úgy, mint a szöveg dekódolása és a fonématudatosság (Józsa – Pasztendorf, 2021). Ebben az időszakban alakul ki a betűfelismerő rutin, amely a betűk automatikus felismerését teszi lehetővé és a szófelismerő rutin, amely a vizuális jelek alapján aktivizálja a szó jelentését.

Az iskolába lépő gyermekek különböző képességekkel, felkészültséggel lépnek az általános iskolába, amely részben az iskolát megelőző rendszerben eltöltött idő, részben az otthoni környezet jellemzőinek eredménye (Brassói, 2023). A gyermekek iskolába lépésekor kiemelten fontos, hogy a pedagógusok figyeljenek arra, hogy a diákok több évnek megfelelő tudás és képességbeli különbségeit kiegyenlítsék, ehhez az ismeretek bizonyos szintű személyre szabására van szükség. Ha ezek a képességek az iskolába lépés kezdetén nem kezdenek egyenlítődni, akkor a különbségek a későbbi évek során még tovább nőnek (Molnár, 2021). Az olvasás kezdeti szakaszában felhalmozódó elmaradás a későbbi évfolyamokon felhalmozódik és más területekre is áttérjed.

Nagy József rámutatott arra, hogy az olvasáskészség több összetevőből áll: sajátos rutinokból, készségekből és ismeretkből szerveződik. A szövegértéshez ezek az alapvető összetevők elengedhetetlenek, ha valamelyik összetevő megkésik vagy megreked, akkor az kihat az olvasáskészség fejlődésére. Kiemelten fontos, hogy mindegyik összetevő fejlesztésére nagy hangsúlyt fektessenek a pedagógusok (Józsa – Steklács, 2009).

A folyékony olvasásnak három fő feltétele van: a gyors és pontos szófelismerés, a prozódia a hangosolvasásnál (hangsúly, ritmus, hanglejtés) és a megértés. Az olvasási készségek fejlesztése előfeltétele a szövegértésnek, emellett még kiemelten fontos a megfelelő motiváció és az olvasási stratégiák kiválasztása (Józsa – Józsa, 2014).

A tanulók kezdetben a beszédhez hasonlóan hangosan olvasnak, amely segítségével a hibák könnyen javíthatók. Második osztálytól kezdve a diákok elkezdnek némán olvasni, azonban

ekkor még csak nagyon ritkán alkalmazzák ezt a technikát. Negyedik osztály végére már a néma olvasás viszonylag nagy szerepet kap a tanulás folyamatában, ez a készség az önálló tanuláshoz kiemelten fontos (Adamikné, 2006).

### **2.7.1. Olvasás tanulása az online oktatás alatt**

A digitális oktatás alatt a szülői segítség elengedhetetlen volt, összességében többet is támogatták a tanulásban a szülők a diákokat, mint korábban, azonban sajnos így is voltak olyan családok, ahol egyáltalán nem segítettek a gyermeknek. A szülőknek szinte pedagógusi szerepet kellett felvenni, amely egy hatalmas kihívást jelentett, a szülők bevallása szerint, nem mindenki tudta célravezetően elmagyarázni gyermekének a feladatokat és ezáltal a feladat megoldásában megfelelően segédkezni (Józsa – Pasztendorf, 2021).

A motiváció kiemelten fontos a tanóra szempontjából, azonban a pedagógusok szerint az online térben nehéz volt megvalósítani. A tanítók több mint fele úgy látta, hogy a digitális munkarend során a gyerekek kevésbé voltak motiváltak az olvasás tanulására, amelynek komoly hatása lehetett az olvasási képesség fejlődésére. A motivátlanság oka lehet, hogy a pedagógusok nem voltak felkészülve erre a megváltozott körülményre, módszertanilag lecsökkent a repertoár, nem voltak elég változatos feladatok, amely által csökkenhetett az olvasástanítás hatékonysága (Józsa – Pasztendorf, 2021). Abban az esetben, ha olvasási motiváció csökken, a diákok olvasási készségei lassabban fejlődnek, kevésbé foglalkoznak az olvasással, kevésbé fókuszált a figyelmük (Józsa – Józsa, 2014).

A pedagógusok bevallása szerint jellemző volt, hogy az olvasástanítás elemei közül pár kimaradt, azonban szerencsére voltak olyan pedagógusok, akik úgy érezték, hogy azonos hatékonyságú volt az online környezetben és a tantermi oktatásban az olvasástanítás (Józsa – Pasztendorf, 2021).

Molnár Gyöngyvér megállapította, hogy a jelenléti oktatás hiánya miatt megváltozott oktatási környezet az olvasás-szövegértés, a matematika és a természettudományok területén egyértelműen tetten érhető (Molnár, 2021)

### 2.7.2. A felgyorsult világ

Mai világnak elengedhetetlen része az élethosszig való tanulás. A felgyorsult világban minden információhoz gyorsan akarunk hozzájutni, ezért az olvasás nem kap akkora szerepet. Manapság az olvasók leggyakrabban az információ legnagyobb részét figyelmen kívül hagyják, és csak egy keresett információt ragadnak ki a teljes szövegből, a szöveg többi részére nem fordítanak figyelmet (White et al., 2010).

Olyan gyorsan fejlődik a világ manapság, hogy várhatóan tíz év múlva a jelenlegi munkahelyek, munkalehetőségek már nem is fognak létezni, helyettük új ma még nem is létező munkák alakulnak majd ki. A szakemberek szerint a XXI. századnak egy évtizede alatt azonos változás következik be, mint amilyen maga a XX. században volt. Az állandó változások miatt kiemelten fontos, hogy az új helyzetekre felkészültek legyünk, alkalmazkodni tudjunk.

Az alkalmazottak felvételénél a munkáltatók keresik, hogy együttműködésre, alkalmazkodásra képesek legyenek, ezeken kívül még a kreatív problémamegoldás is elvárás. Nem csak a felnőtteket, de a fiatalokat is alkalmazkodásra kényszeríti a gyorsan fejlődő világunk. A gyermekek nevelésében a problémamegoldó, együttműködési készség, kritikus gondolkodás, digitális műveltség, kreativitás fejlesztésére nagy hangsúlyt kell fektetni, hiszen ez a későbbi életük során is elvárás lesz a munkáltatók által.

A játék szabadon választott, kényszer nélküli tevékenység, amely által a gyermekek személyisége fejlődik, élményt nyújt, feszültséget old a játékban résztvevőkben. Számos pozitív hatása van, ezért nem csak az óvodában, hanem az iskolában is érdemes alkalmazni. A gyermekek élményen keresztül, játékos formában tudnak elsajátítani olyan ismereteket, amelyek a tananyag szerves részét képezik, illetve a későbbi életük során alkalmazni tudnak. A kooperatív tanulás módszere által az ismeretanyag feldolgozása mellett a diákok szociális képességei is fejlődik. Kutatások bizonyítják, hogy a kooperatív tanulás a diákok eredményének javulásához is vezet. A drámapedagógiának is kiemelt szerepe van a gyermekek fejlődésében, a játékba ágyazott drámapedagógiának a szövegértés fejlődésében, az olvasóvá nevelésben is jelentős szerepük van, ezért is érdemes minél gyakrabban alkalmazni ezt a módszert is (Benkő – Csájiné, 2021).

### **2.7.3. Az olvasóvá válás**

Az olvasóvá nevelés már egészen kiskorban megkezdődik. Szociológiai és pszichológiai szempontból is a család a szocializáció elsősorú intézménye. A gyermekek elsősorban a szüleitől/ gondviselőiktől tanulják meg a társadalom szokásait, értékeit, normáit. A szülők példamutatása hatására alakít ki a gyermek érdeklődést bizonyos ismeretek, területek, tevékenységek iránt. A gyermekek olvasási szokásait, olvasáshoz való viszonyát befolyásolja, hogy a szülők, idősebb testvérek milyen szokásokkal rendelkeznek.

Ahogy Tóth Máté mondja, rengeteg kutatás bizonyítja, hogy azok a gyermekek, akiknek a szülei kiskorukban mesét olvastak nagyobb arányban válnak olvasóvá, jobb szövegértési készséggel rendelkeznek, könnyebben találnak munkát a munkakeresés során. Azoknak az embereknek, akik rendszeres olvasóvá váltak, már egészen kiskoruktól naponta meséltek a szülei, akik rendszeres olvasók, de soha nem olvastak neki a szülei, azoknak az aránya kicsi, de nem elenyésző.

A meseolvasás a magasabban iskolázott, szellemi munkát végző, jó anyagi körülmények között, városokban élő családokban népszerűbb, ezeken a helyeken található nagyobb számban a rendszeresen olvasók és a könyvtárhasználók. Országos szinten 2017-ben kutatták, hogy regionálisan az ország mely részein olvasnak a gyermekeknek esti mesét. Az eredmény azt mutatja, hogy a Nyugat-Dunántúlon és Közép-Magyarországon olvassák a legtöbb estimesét, Észak-Magyarországon és az Észak-Alföldön pedig a legkevesebbet (Tóth, 2020).

2021-es PIRLS vizsgálat rámutat arra, hogy a lányok szövegértése jobb, mint a fiúké (Brassói, 2023). A lányok nagyobb arányban válnak olvasóvá, azonban ez már egészen kiskorban kialakul, ekkor eldől az olvasási kedv a lányok felé. Egyik oka az lehet, hogy a szülők bevallása szerint a fiúknak kevesebbet olvasnak, ennek háttere azonban tisztázatlan, lehet, hogy a fiúgyermekek kevésbé igénylik a meseolvasást (Tóth, 2018).

### **2.7.4. Az olvasás elutasításának tényezői**

Az egyik leggyakoribb ok, amiért az emberek nem olvasnak, hogy állításuk szerint nincs elég idejük. Ez azonban gyakran áthidalható lenne, ha magunknál tartanának egy könyvet, és várakozás vagy ingázás közben olvasnának.



Ezen kívül sokan úgy gondolják, hogy a könyvek költségesek. Amíg ez igaz lehet az új megjelenésű könyvekre vagy papír alapúakra, rengeteg más akár ingyenes könyv forrás is rendelkezésükre áll, pl.: könyvtár, használt könyvek, és a digitális könyvek.

Az is visszatárhathja az embereket az olvasástól, ha bizonytalanok abban, hogy mit olvasanak. Ezt úgy lehet kiküszöbölni, ha ajánlásokat kérnek a barátaiktól, könyvtárosoktól, rokonoktól, pedagógusoktól vagy online közösségektől (Lombardi, 2023).

A gyengébb olvasási képességekkel bíró emberek általában nem szeretnek olvasni, így ők is az elutasítók csoportját bővítik (Wu et al., 2012).

Tanulmányok bizonyítják, hogy játék közben dopamin szabadul fel az agyban. A dopamin a boldogság érzését kelti, ezért a fiatalok gyakran olyan tevékenységeket választanak, amely több dopamint szabadít fel, így inkább játszanak az olvasás helyett (Han, 2007).

## **2.8. Az olvasás helyzete**

### **2.8.1. Az olvasottság**

Az olvasási kedv csökkenő tendenciát mutat az elmúlt évtizedek kutatásai alapján. A 2021-es PIRLS kutatás nemzetközi szinten vizsgálta, hogy a 4. osztályos diákok mennyire szeretnek olvasni. A lányok 46 százaléka nagyon szeret olvasni, 39 százaléka szeret olvasni és 15 százaléka nem szeret olvasni, a fiúk közül mindössze 37 százalék volt az a tanuló, aki nagyon szeret olvasni, 42 százalék szeret valamennyire olvasni és 21 százalék nem szeret olvasni. Azok a tanulók, akik pozitívan viszonyulnak az olvasáshoz jobb eredményt értek el a szövegértés vizsgálatban. Magyarországon az átlagnál kevesebben szeretnek olvasni, a lányok közel negyede, a fiúk harmada tartozik az olvasni nem szeretők csoportjába. A PRLS 2016-os kutatásához képest nőtt az olvasni nem szeretők aránya.

A 2021-es kutatás azt is kimutatta, hogy a fiúk kevésbé magabiztosak az olvasás tekintetében. A fiúk, a lányok és a pedagógusok is a lányokat tartja jobb olvasónak. Ez negatívan hat a fiúk motivációjára, az ebből eredő motiválatlanság idővel nemek közti szakadékhhoz vezet. A lányok 46 százaléka nagyon magabiztos az olvasási szövegértési képesség tekintetében, 35 százaléka valamennyire magabiztos és 18 százaléka bizonytalan. A fiúk közel 10 százalékkal bizonytalanabbak a képesség tekintetében. Azok a tanulók, akik magabiztosabbak, jóval jobb eredményt értek el a szövegértési teszten. (Brassói, 2023).

## 2.8.2. A 6-10 éves gyermekek olvasási szokásai

Korábban már vizsgálták reprezentatívan az olvasási szokásokat, azonban a kutatás még a járvány kitörése előtt volt.

2017-ben és 2019-ben a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár „Múzeumi és könyvtári fejlesztések mindenkinek” című pályázat keretén belül reprezentatív kutatást végzett a 3-18 éves korosztály olvasási és könyvtárhasználati szokásaival kapcsolatban.

Az eredmények alapján megállapítható, hogy a 6-9 évesek körében közel 40 százalék azoknak a tanulóknak az aránya, akik egy könyvet sem olvastak el egy év alatt, a tanulók 27 százaléka évente egy-három könyvet olvas el, azoknak a diákoknak az aránya, akik negyedévente legalább egy könyvet vagy annál több könyvet olvasnak összesen 30 százalék. Megfigyelhető a két kutatás által, hogy a rendszeresen olvasók aránya csökken és a nem olvasóké folyamatosan nő.

Régóta ismert tény, hogy azok a tanulók nagyobb arányban válnak olvasóvá, akiknek a szüleik olvastak meséket. A kutatás kérdőívében megkérdezték a szülőket, hogy meséltek-e gyermeküknek. Az alsós korosztály közel fele hallgatott mesét naponta, további egyharmad részük hetente többször.

Szerzők tekintetében 2017-ben Benedek Elek volt a legnépszerűbb szerző, 2019-ben Walt Disney került az első helyre. Bartos Erika népszerűsége mindkét évben meghatározó volt, a listákon a második helyen szerepelt (Tóth, 2020).

Az alsó tagozatosok körében még mindig népszerűek a mesék, meseregények, ezért a kedvenc könyvük is ilyen műfajú. A 2017-es kutatás alapján első helyen a Bogyó és Babóca és a magyar népmesék szerepeltek, amelyek inkább a kisebb korosztály számára megfelelő olvasmányok, az alsó tagozaton az első két osztály számára. Voltak olyan könyvek is a listán, amelyek nem a korosztályuknak megfelelőek, például az Egy ropi naplója, a Vuk című könyvek inkább felsősök számára okoznának nagyobb örömet a megértésük alapján (Gombos Péter, 2019).

Az otthon megtalálható könyvek számát a kutatásban a szülők válaszolták meg, a szülők kétharmada úgy nyilatkozott, hogy 1-100 kötet található meg otthon. Az otthoni saját könyvek száma a két év alatt minimálisan csökkent (Tóth, 2020).

### **2.8.3. Médiaeszközök a háztartásban**

A szabadidő eltöltésében az olvasásnak és a könyvtárhasználatnak vetélytársa a televízió és az internet. Az amúgy is kevés idő a szabadidő eltöltésére még lecsökken azáltal, hogy a felnőttek és a gyermekek ezeket a szórakozási lehetőséget választják inkább az olvasás helyett.

A gyermekes családokban több médiaeszköz megtalálható, mint azokban a családokban, ahol csak felnőttek élnek. Majdnem minden gyermekes családban megtalálható okostelefon, televíziókészülék és televízióelőfizetés. Lényeges változás történt 2017-hez képest 2019-re a laptopok tekintetében, sokkal több gyermekes családba kerültek laptopok, a számítógép helyett ez vált a népszerűbb eszközzé. Wifi és mobilinternet is egyre több háztartásba került be, amely az online térben való tájékozódási lehetőséget nagy mértékben segíti. Az internethasználat ideje is nőtt a két év alatt. 2017-ben és 2019-ben is azt az eredményt mutatták ki, hogy a gyermekek az internetet a barátokkal való kapcsolattartásra, szórakozáscélú böngészésre, számítógépes játékokra használják. A 6-9 évesek között már többen tartják a kapcsolatot barátaikkal ilyen formában, a megkérdezettek több mint 12 százaléka nyilatkozta azt a kutatásban, hogy arra használja az internetet (Tóth, 2020).

### **2.8.4. Könyvtárhasználat**

A tanulók körében a könyvtár az egyik legkevésbé népszerű olvasási helyszín. A tanulók inkább otthon, napköziben, ismerős, családi környezetben olvasnak szívesen. A könyvtárban olvasók aránya a korrallal egyre inkább nő. A 6-9 éves gyermekek körében a tanulók kétharmada nem könyvtári tag, és nagyon ritkán jár könyvtárba. Azonban az első könyvtári élményt követően azok a tanulók, akik rendszeresen szoktak könyvtárba járni, egyedül, önállóan mennek el a könyvtárba (Tóth, 2020).

## 3. Kutatás

---

### 3.1. Kutatás célja, módszere és helyszíne

A kutatásom célja a koronavírus okozta helyzet után az olvasási szokások vizsgálata, azon diákok körében, akik az első és második osztályban valamennyi időt online oktatásban töltötték.

A kutatáshoz primer módszert alkalmazva, kérdőíves formában gyűjtöttem adatokat. Összesen 93 tanuló töltötte ki a kérdőívet. Fontosnak találtam, hogy jelen legyek a kérdőív kitöltésénél, ezáltal tudtam figyelni arra, hogy mennyire figyelik egymás munkáját, illetve a felmerülő kérdésekre is választ tudtam adni. A pedagógusokkal is tudtam egy kicsit beszélgetni a kötelező olvasmányokról és arról, hogy látják a tanulók olvasási kedvét.

A kérdőív nagy részében eldöntendő, zárt kérdéseket írtam, ezeken kívül saját választ igénylő nyitott kérdések is szerepeltek, ezeknek a kérdéseknek a megválaszolásával szerettem volna minél részletesebben megismerni olvasási szokásaikat, olvasási kedvüket, kedvenc könyveiket, könyvtárhasználatukat, digitális jártasságukat.

A kérdőív kitöltéséhez ceruzát használtak a diákok, ezáltal biztosítva számukra a javítás lehetőségét. Az előre lejegyzett válaszlehetőségek közül a diákok X-szel jelölve tudták kiválasztani azokat a válaszokat, amelyek rájuk a leginkább jellemzőek.

A kérdőíveket két iskola 3. és 4. osztályában vettem fel, a Gelsei Weöres Sándor Általános Iskolában és a Palini Inkey Boldizsár Általános Iskolában. A Gelsei Weöres Sándor Általános Iskola Zala vármegyében Nagykanizsa járás Gelse községben található. Az intézmény a Nagykanizsai Tankerületi Központhoz tartozik, családirias hangulatú, többségében kis létszámú osztályokkal. A nyolc tanulócsoporthoz tartozó intézménybe leginkább vidékről érkeznek a diákok, többen kisebbség lakta településekről érkeznek, hátrányos családi helyzetből. Az iskola nagy hangsúlyt fektet a hátrányos helyzetű tanulók segítésére, egymás elfogadására (Gigler, 2023). Az intézményhez tartozik egy iskolai könyvtár is, ahova tanulók rendszeresen járnak különböző programokra. Délutánonként lehetőséget biztosít az iskola, hogy a diákok könyvtárba menjenek és könyvet kölcsönözzenek ki vagy pedig ott olvassanak.

A Palini Inkey Boldizsár Általános Iskola Nagykanizsa külterületén található, egy nemesi birtokon. Ez az intézmény is a Nagykanizsai Tankerületi Központhoz tartozik. Az épület, amelyben a diákok tanulnak egy XVIII. századi kastély, nagyon különlegessé teszi a tanintézményt. Az intézményben nyolc évfolyam tanul, a tanulók létszáma 25-32 fő között van minden

osztályban. A gyerekek a városból és vidékről is érkeznek, az agglomerációból érkező diákokat többségében a szüleik hozzák és viszik, a szülők jelentős része a városban dolgozik. Az intézményben található az iskolai könyvtár, amely minden tanuló számára biztosítva van napi szinten. Ebben az iskolában is délutánonként van lehetőség felmenni az intézmény emeletén elhelyezkedő könyvtárba, a harmadik és negyedik osztályosok már önállóan tudnak ott olvasni és könyveket kölcsönözni.

### **3.2. A kutatás felvétele**

Az iskolákat előzetesen felkerestem, az igazgatók és az osztályfőnökök együttműködését kértem a kutatás felvételében, majd az osztályokban kiosztottam a szülői beleegyező nyilatkozatot, amelyben beleegyezésüket, együttműködésüket kértem a szakdolgozati kérdőívvel kapcsolatban (1. számú melléklet).

A kérdőív felvételét megelőzve egy másik iskolába járó negyedik osztályos tanulóval kitöltöttük a kérdőívet, amely által kiderült, hogy körülbelül mennyi idő alatt fogják tudni kitölteni, illetve rámutatott arra is, hogy miben kell átalakítanom a kérdéseket, mielőtt a két intézménybe elviszem. Fontosnak tartottam, hogy a tanulók papír alapon töltsék ki a kérdőívet, ezért az előre összeállítottam az osztályok létszáma alapján.

A szülők visszajelzése után először Nagykanizsára, a palini iskolába mentem, ahol a pedagógusokkal együttműködve a délelőtti folyamán, tanóra keretén belül kitöltötték a diákok a kérdőívet (2. számú melléklet). Minden kitöltés előtt közösen megbeszéltük a kitöltés lépéseit, a kutatásom fontosságát.

A kutatás felvétele egy tanórát vett igénybe minden osztályban. A palini harmadik tanulóira jobban figyeltem, hogy kérdés esetén tudjak segíteni. Szükség is volt néhány esetben a segítségemre, mivel vannak olyan tanulók, akik még lassabban és nehezebben olvasnak. A negyedik osztályban a tanulók körülbelül 30 perc alatt kitöltötték a kérdőívet, ebben az osztályban már segítség nélkül, önállóan mindenki ki tudta tölteni.

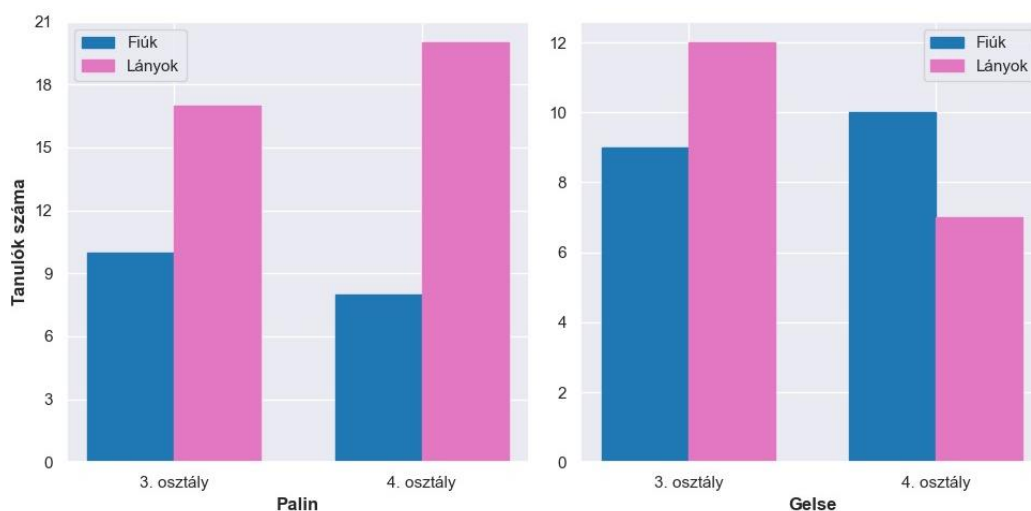
Gelsén is délelőtti töltötték ki a kérdőívet, második órában a harmadik osztályosok, a harmadik órában pedig a negyedik osztályosok. A harmadik osztályosoknál a pedagógus bent maradt az osztállyal, azonban a negyedik osztállyal teljesen egyedül maradtam. Mindkét osztály viszonylag gyorsan kitöltötte a kérdőívet, ezután pedig a pedagógusokkal beszélgettem egy kicsit a tanulókról.

## 4. Adatelemzés

### 4.1. A kérdőívet kitöltők adatai

A kérdőívet az Inkey Boldizsár Általános Iskolában és a Weöres Sándor Általában töltötték ki a 3. és 4. osztályos tanulók. A vizsgálatban 93 diák vett részt, 55 tanuló a palini iskolából és 38 diák a gelsei iskolából. Az 1. ábrán látható, hogy a kutatásban résztvevők körében, milyen volt a nemek aránya.

**1. ábra:** Fiúk és lányok aránya a kutatásban résztvevők között  
(Forrás: saját munka)



Nemek tekintetében a kérdőívet 56 lány és 37 fiú töltötte ki. Megfigyelhető, hogy az osztályok többségében a lányok voltak többen, kivéve Gelsén a negyedik osztályban. A palini iskolából 37 lány és 18 fiú, Gelséről 18 lány és 18 fiú vett részt a felmérésben. A kérdőívet kitöltő tanulók közül a legfiatalabb 9 éves volt, a legidősebb kitöltő pedig 14 éves, azonban mindenki a 3. és 4. osztály tanulója.

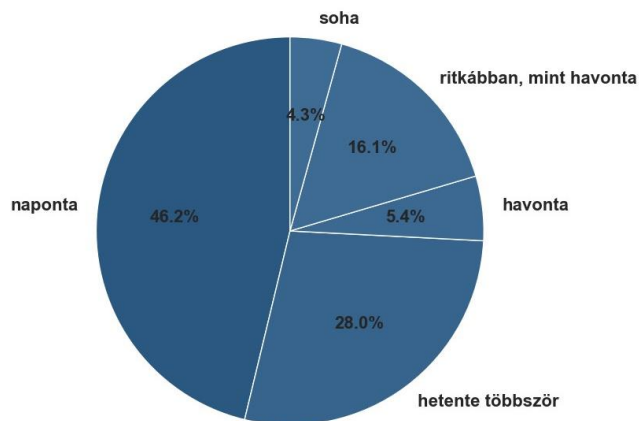
A kutatás eredményét a nemek aránya valamilyen szinten befolyásolhatja, ezért a későbbiek során is igyekszem figyelni, hogy külön is megfigyelhető legyen a nemek aránya.

### 4.2. Az olvasás gyakorisága kiskorban

A kutatások igazolják, hogy azok a gyerekek nagyobb százalékban válnak olvasóvá, akiknek a szülei is olvastak kiskorukban, ezért vizsgáltam, hogy a kutatásban résztvevők körében

milyen gyakran, illetve milyen műfajú könyveket olvastak a gyermekeknek a szüleik. A 2. ábrán látható, hogy a szülők, milyen gyakran olvastak gyermeküknek kiskorukban.

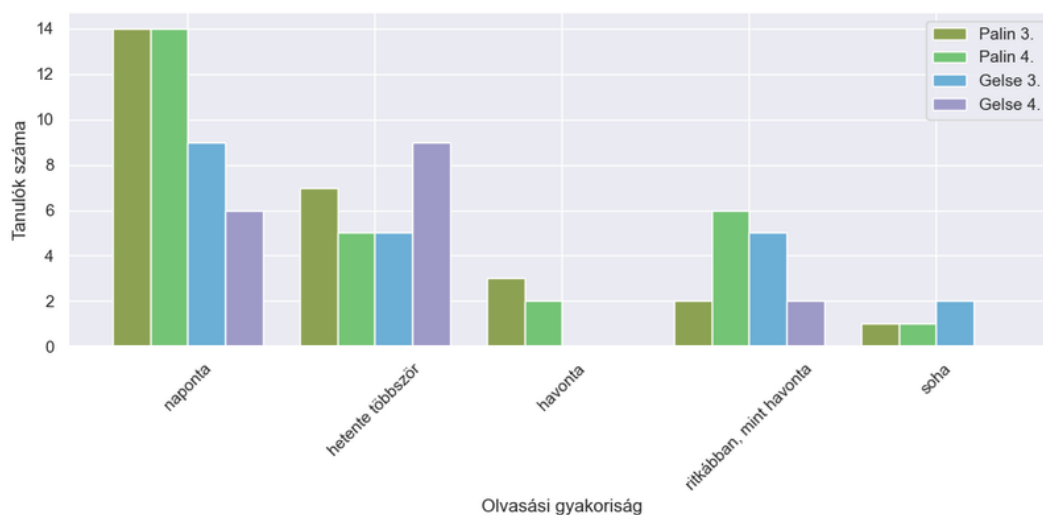
**2. ábra:** A szülők gyermeküknek kiskorukban olvasott szövegek gyakorisága  
(Forrás: saját munka)



A tanulók válaszai alapján a gyermekek közel felének a szülei naponta olvastak, közel harminc százalékuknak hetente többször olvastak.

A 3. ábrán megfigyelhető, hogy osztályok szerint csoportosítva, milyen gyakran olvastak a tanulóknak a szüleik.

**3. ábra:** A szülők a gyermeküknek kiskorukban olvasott szövegek gyakorisága az osztályok szerint  
(Forrás: saját munka)

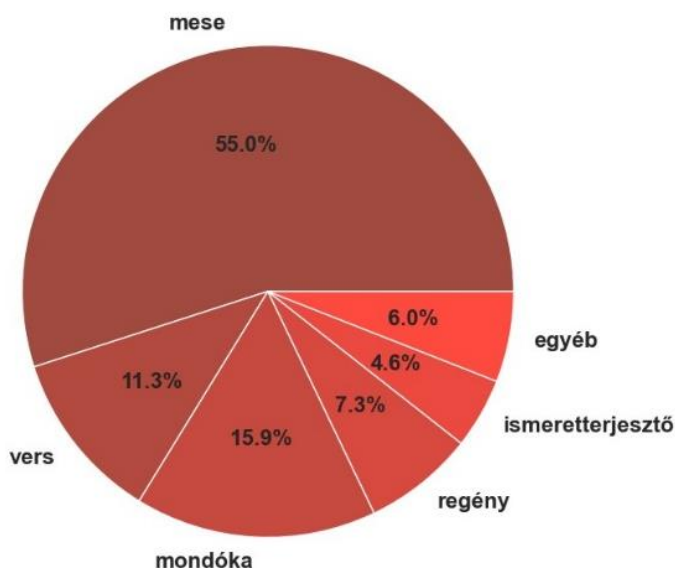


A palini iskolában és a gelsei iskola 3. osztályosai közül legtöbben azt jelölték, hogy naponta olvastak neki a szülei, és csak egy-egy diák jelölte azt, hogy soha nem olvastak neki. A gelsei iskola negyedikesei közül legtöbbszörnek hetente többször olvastak a szülei (3. ábra).

Érdekes, hogy egyik gelsei osztályban sem jelölték havi gyakoriságot. Összesen négyen jelölték be azt a válaszlehetőséget, hogy soha nem olvastak neki a szülei kiskorukban, a gelsei negyedik osztályosai közül senki sem adta ezt a válaszlehetőséget.

A 4. ábrán megfigyelhető, hogy a gyermekek kiskorában a szülei, milyen típusú olvasmányokat szoktak olvasni.

**4. ábra:** A szülők a gyermeküknek kiskorukban olvasott szövegek aránya a szövegek típusa szerint (Forrás: saját munka)



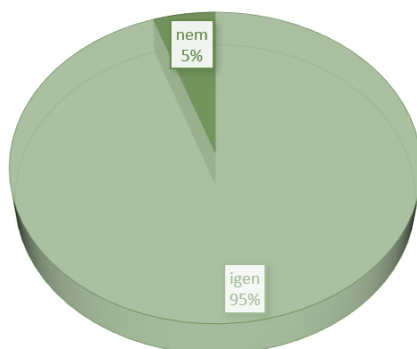
A tanulók bevallása szerint a kutatásban résztvevők szülei leginkább mesét olvastak nekik kiskorukban. Második leggyakoribb műfaj a mondóka volt, majd ezt követte a vers. A tanulók emlékezete alapján ismeretterjesztő szöveget olvastak legkevésbé a szülei a gyermeküknek. Ismeretterjesztő olvasmányokat csak a fiaiknak olvastak a szülei, amely befolyásolhatta a gyermekek olvasáshoz kapcsolódó viszonyát. Palini negyedikesek közül heten jelölték, hogy a szülei regényeket szoktak olvasni nekik a mesék mellett, amely akár az olvasási motivációjukat is befolyásolhatta.



### 4.3. A diákok olvasási gyakorisága a kötelező olvasmányokon kívül

A kötelező olvasmányokon kívül szerettem volna megtudni, hogy szoktak-e olvasni a tanulók. Az 5. ábrán megfigyelhető erre a kérdésre adott válaszuk.

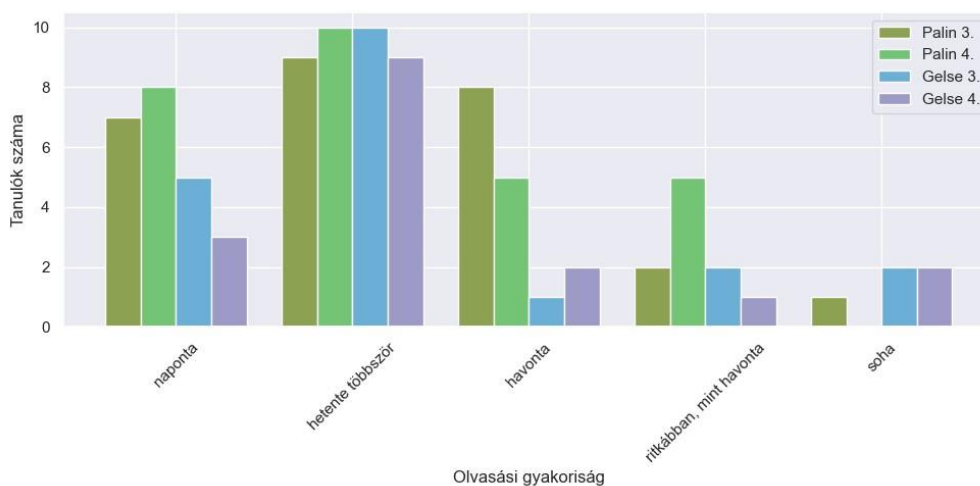
**5. ábra:** A diákok a kötelező olvasmányokon kívüli olvasása  
(Forrás: saját munka)



A tanulók arra a kérdésre, hogy a kötelező olvasmányokon kívül olvasnak-e, a legtöbben azt válaszolták, hogy igen. Öt tanuló jelölte azt, hogy egyáltalán nem olvas a kötelezően feladatott szövegeken kívül. Ezen tanulók közül mindenki fiú volt. A palini negyedik osztályos diákok közül valamennyit minden tanuló olvas a szabadidejében.

Ezt követően érdeklődtem, hogy milyen gyakorisággal szoktak olvasni a diákok, a 6. ábrán látható, hogy erre a kérdésre a tanulók, milyen választ jelöltek.

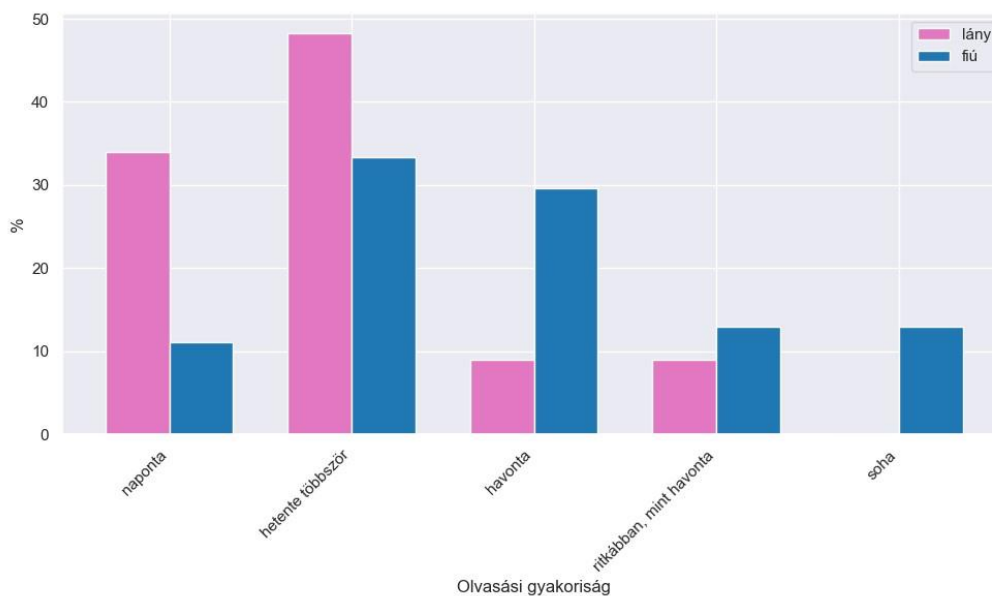
**6. ábra:** A tanulók olvasási gyakorisága osztályok szerint  
(Forrás: saját munka)



A kutatásban részt vevő diákok közül legtöbben hetente többször olvasnak, összesen 38 fő. Naponta 23 tanuló olvas szórakozás céljából, legtöbben a palini iskolából. A palini negyedik osztályos tanulók esetében megfigyelhető, hogy senki sem jelölte azt, hogy soha nem olvas, ami nagyon biztató.

Nemek tekintetében is kíváncsi voltam a csoportosításra, hogy a lányok és a fiúk esetében az olvasási gyakoriság, hogy változik. A 7. ábrán látható, hogy nemek arányában, milyen gyakran olvasnak a tanulók.

**7. ábra:** A tanulók olvasási gyakorisága nemek szerint  
(Forrás: saját munka)



Az ábrán jól látszik, hogy a lányok többsége gyakrabban olvas, mint a fiúk. A fiúk közül legtöbben hetente többször vagy annál ritkábban olvasnak, összesen négy fiú vesz könyvet a kezébe szórakozás céljából napi rendszerességgel. Érdekes, hogy csak fiúk között vannak olyan diákok, akik soha nem szoktak könyvet olvasni a kötelező olvasmányokon kívül.

#### 4.4. A tanulók kedvenc könyve és kedvenc szerzője

A tanulóktól megkérdeztem, hogy mi a kedvenc könyvük, nagyon szerteágazó listát kaptam. Az öt legnépszerűbb könyv az 1. táblázatban látható.

**1. táblázat:** Az öt legtöbbet kedvencnek jelölt könyv  
(Forrás: saját munka)

	Szerző és cím	Jelölések száma
1.	Jeff Kinney: Egy Ropi naplója	14
2.	Rachel Renée Russell: Egy Zizi naplója	10
3.	Fekete István: Vuk	6
4.	Bosnyák Viktória: Sirály a király	4
5.	Bosnyák Viktória: Ettől kinyúlsz	3

A kötelező olvasmányokról is kérdeztem a pedagógusokat, ezáltal kiderült, hogy a gelsei negyedikeseknek nem volt kötelező olvasmány Bosnyák Viktória Sirály a király című könyve, azonban a palini iskolában korábban kötelező olvasmányként már olvasták a diákok. Mivel csak a gelseiek jelölték ezt a könyvet, ezért a kérdésnél nem kötelező olvasmányként tekintettek erre az olvasmányra.

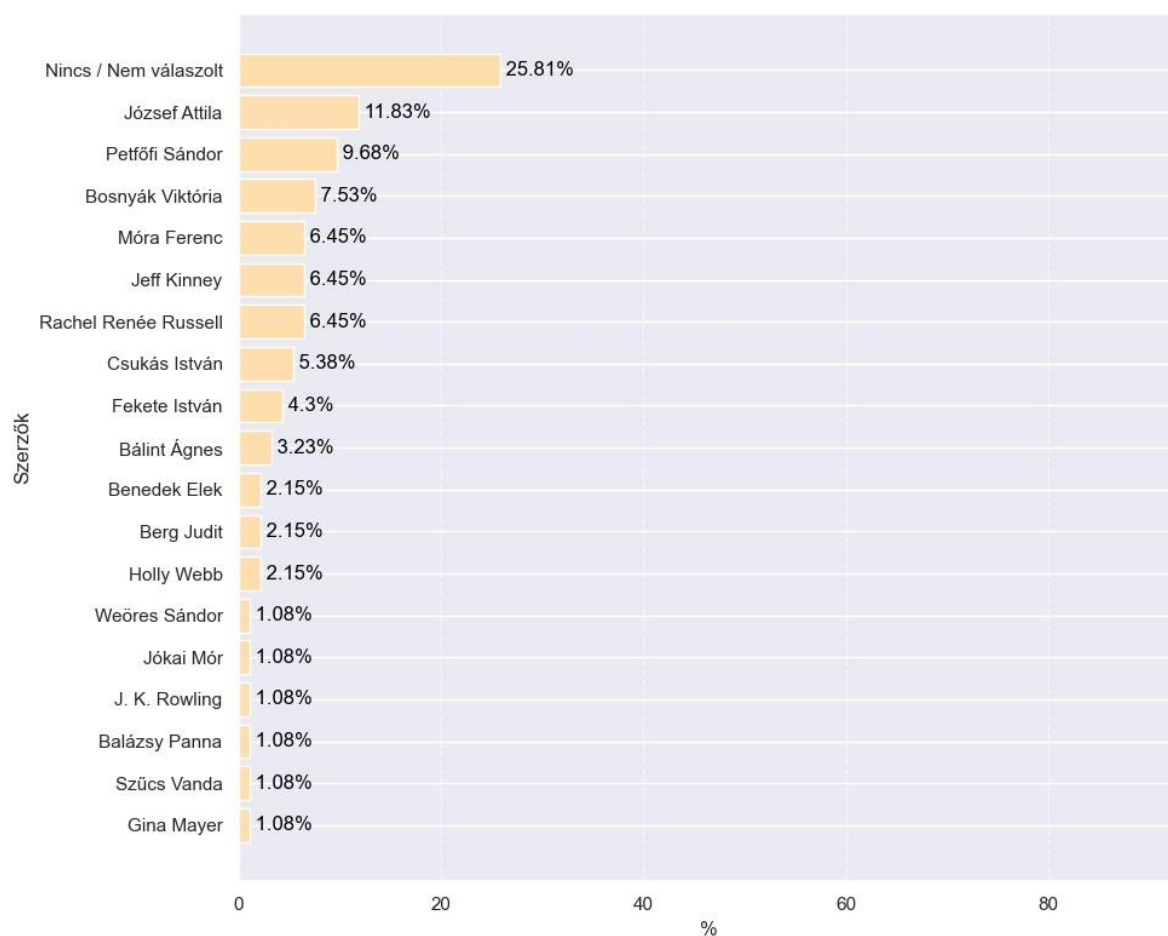
A palini iskolában a harmadikosok és többségében a negyedikesek jelölték Rachel Renée Russel: Egy Zizi naplója és Jeff Kinney: Egy ropi naplója című könyvsorozatot. Palinon és Gelsén is a harmadik osztályosok körében népszerű volt Fekete István: Vuk című regénye, amely kötelező olvasmány ezen az évfolyamon, ezért érdekes, hogy a tanulók közül ezt a könyvet jelölték. Az ötödik helyre is Bosnyák Viktória egyik könyve került, az Ettől kinyúlsz című regénye, amely az író nő második könyve volt a listán.

Ezekon a könyveken kívül még szerepeltek más kötetek is, amelyeket csak egy-két tanuló írt. A tanulók lejegyezték magyar írók könyveit: Fekete István: Kele, Berg Judit: Rumini, Szűcs Vanda: Egy ikerpár titkos naplója, Bálint Ágnes: Hajónapló, Molnár Ferenc: A didergő király, illetve külföldi írók közül Holly Webb: Cica az erdőben és J.K. Rowling: Harry Potter című könyvét is.

A korosztály tekintetében voltak olyan könyvek, amelyek inkább idősebb gyermekeknek ajánlottak, például az Egy ropi naplója és a Harry Potter, de mivel a második félév során vettem fel a kutatást és a negyedikesek jelölték, ezért úgy gondolom, hogy már megfelelően érettek ezeknek a könyvnek az olvasására.

A 8. ábrán a tanulók kedvenc szerzői figyelhetők meg, annak ellenére, hogy a tanulók közel negyede nem adott választ a kérdésre, nagyon érdekes eredményt mutat az ábra.

**8. ábra:** A tanulók kedvenc szerzője a kérdőív kitöltésekor  
(Forrás: saját munka)

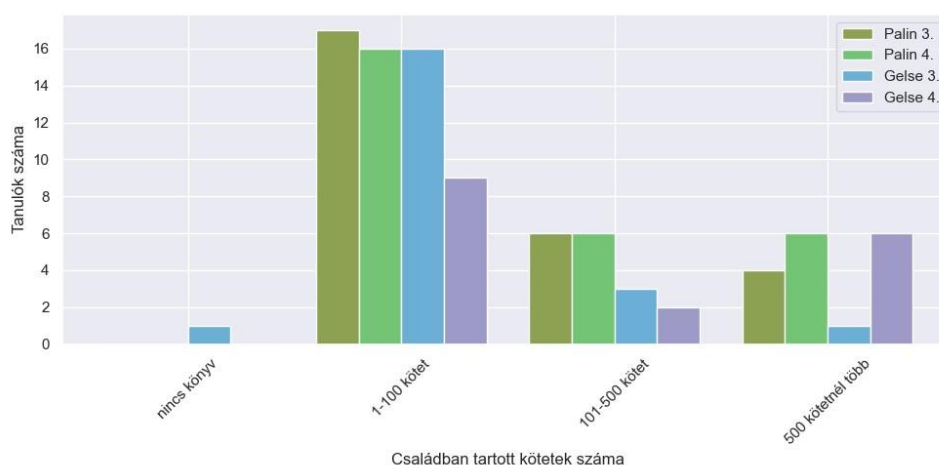


Második és harmadik helyen két költő szerepel, József Attila és Petőfi Sándor. Kutatásomat a költészet napját megelőző időszakban vettem fel, amely az eredményt valamelyest befolyásolhatta, hiszen ebben az időszakban inkább a költők kerülnek előtérbe. A kérdőív többi kérdése során költők csak nagyon kis számban kerültek elő, ezért ezt a befolyásoló tényezőt érdemes számításba venni. Ezt követte Bosnyák Viktória, akit 7 tanuló írt kedvenc szerzőjének. Az ötödik helyen Móra Ferenc, Jeff Kinney és Rachel Renée Russel szerepel (8. ábra).

## 4.5. A tanulók olvasási körülményei

Az otthon lévő könyvek számát a tanulóktól kérdeztem meg, kíváncsi voltam, hogy otthonukban hány kötet található meg. A 9. ábrán a családokban lévő könyvek száma figyelhető meg az osztályok tekintetében.

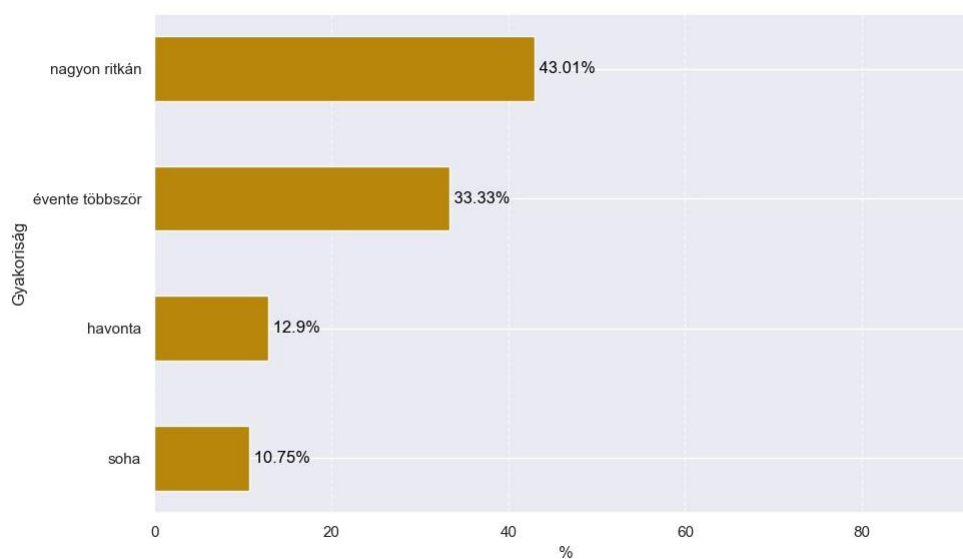
**9. ábra:** A családban lévő könyvek száma osztályok szerint  
(Forrás: saját munka)



A diákok többségének, 58 tanulónak saját bevallása szerint 1-100 kötete van otthon a családjának. Egyetlen tanuló jelölte azt, hogy otthon nincs könyv a tankönyveken kívül, a többiek családjában minimum egy van. 500-nál több könyve a felmérésben résztvevők közül 17 tanulónak van. Azzal a kérdéssel összehasonlítva, hogy milyen gyakran olvasnak a gyermekek megállapítható, hogy nem függ össze az otthon lévő könyvek számával az olvasás gyakoriságával.

Az otthon lévő könyvek számát az is befolyásolja, hogy milyen gyakran kerül könyv a háztartásokba, a 10. ábrán megfigyelhető, hogy a tanulók bevallása szerint, milyen gyakran kapnak könyveket a tanulók.

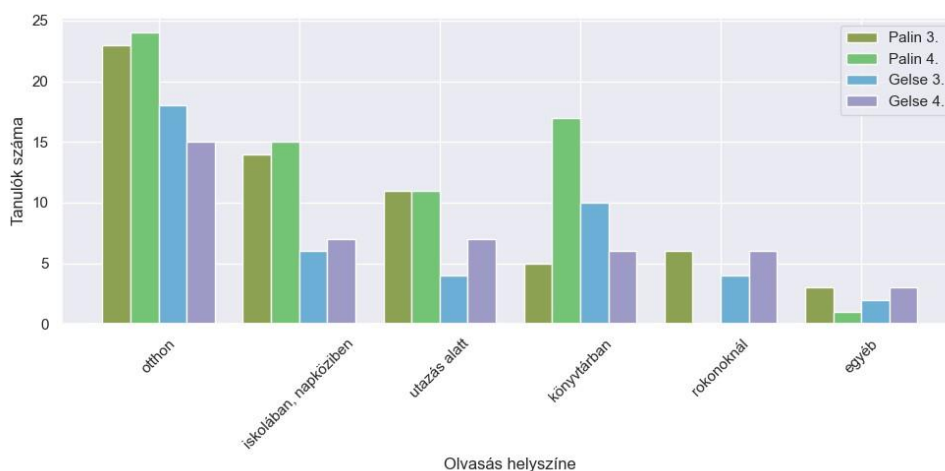
**10. ábra:** Ajándékba kapott könyvek gyakorisága  
(Forrás: saját munka)



A tanulók jelentős része szokott könyvet kapni ajándékba, összesen 10 tanuló nyilatkozta azt, hogy nem kapott még így könyvet. A tanulók többségének, 40 tanulónak csak nagyon ritkán ajándékoznak könyvet, 43 tanuló azonban évente több könyvhöz jut ajándékként, közülük, 12 gyermek jelölte azt, hogy havonta kap könyveket.

A 11. ábrán megfigyelhető, hogy milyen helyszíneken szoktak olvasni a tanulók és az osztályban melyik a legnépszerűbb helyszín.

**11. ábra:** A tanulók olvasásának helyszíne osztályok szerint  
(Forrás: saját munka)

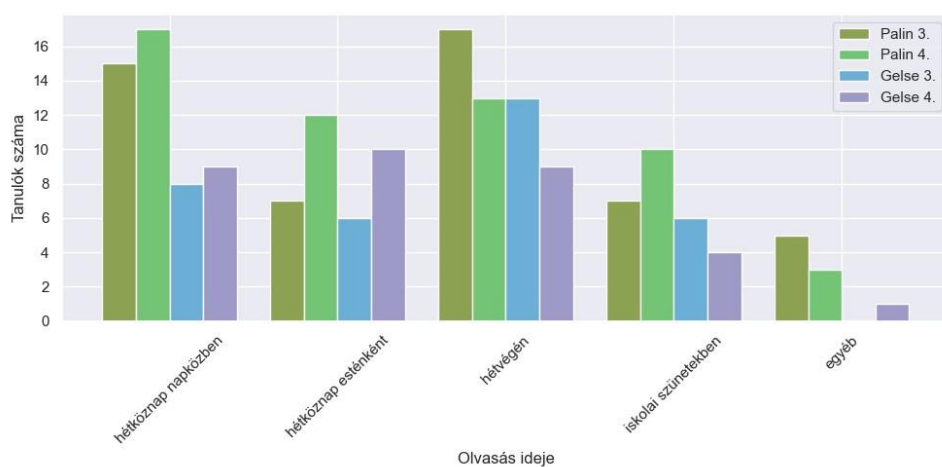


A kutatásban részt vevő diákok többsége otthon szoktak olvasni, azonban a napköziben is nagyon sok tanuló olvas a házi feladat elvégzése után. A palini negyedik osztályban megtapasztalhattam, hogy szinte minden tanuló táskájában van egy könyv, amelyet a délutáni napközi alatt tud olvasni.

Érdekes, hogy a palini negyedik osztályból 17-en szoktak könyvtárban is olvasni, azonban rokonoknál senki sem veszi elő a könyvet szórakoztató olvasás céljából. A Gelsei iskolában a harmadikas tanulók közül is viszonylag sokan, az osztály közel fele olvas könyvtárban is.

Az olvasási helyszínen kívül még az olvasás idejére is kitértek a tanulók, a 12. ábrán látható, hogy milyen időpontokban szoktak olvasni a gyermekek.

**12. ábra:** A tanulók olvasásának ideje osztályok szerint  
(Forrás: saját munka)



Az olvasás idejét meghatározó kérdésre a gyermekek több válaszlehetőséget is bejelölhettek. A tanulók többsége, 52 tanuló hétvégén szokott olvasni, az előző kérdést megerősítve a palini iskolában 29 tanuló olvas hétköznap napközben a napköziben. A palini negyedikesek közül 17 diák olvas a napköziben, azonban hétvégeken csak 13. Az intézmény harmadik osztályában legtöbben hétvégén olvasnak, összesen 17 tanuló jelölte ezt a válaszlehetőséget is, azonban hétköznap napközben is 15 tanuló szokott olvasni.

Gelsén a harmadik osztályból 13-an tanuló olvas hétvégeken és 8 tanuló szokott hétköznap napközben olvasni. A negyedik osztályosok közül legtöbben hétköznap esténként olvasnak, azonban hétvégeken és hétköznap napközben is többen szoktak könyvet kezükbe venni.

Hétköznap esténként összesen 35 tanuló szokott szórakozás céljából könyvet olvasni, összességében népszerűbb az iskolában napköziben az olvasás, illetve a hétvégeken.

#### 4.6. Az utóbbi időben olvasott könyvek listája

A 2. táblázatban megfigyelhető, hogy a tanulók aktuálisan milyen könyveket olvastak, a táblázatban a tíz legnépszerűbb könyv található.

**2. táblázat:** A legutóbb olvasott könyvek közül a 10 legnépszerűbb  
(Forrás: saját munka)

	Szerző és cím	Jelölések száma
1.	Jeff Kinney: Egy Ropi naplója	18
2.	Rachel Renée Russell: Egy Zizi naplója	15
3.	Fekete István: Túskevár	14
4.	Bosnyák Viktória: Sirály a király	10
4.	Fekete István: Vuk	10
6.	Bálint Ágnes: Szeleburdi család	9
7.	Bosnyák Viktória, Dudás Győző: Tikk-takk	6
7.	Lázár Ervin: A Négyszögletű Kerek Erdő	6
7.	Walt Disney: Hamupipőke	6
10.	Magyar népmesék	5

A tanulók közül legtöbben Egy ropi naplója című könyvsorozatot olvasták az elmúlt időszakban, második az Egy Zizi naplója című könyvsorozat. A tanulók közül ezt a két regénysorozatot a palini iskolások olvasták, Gelsén nem volt népszerű vagy nem ismerték ezeket a köteteket.



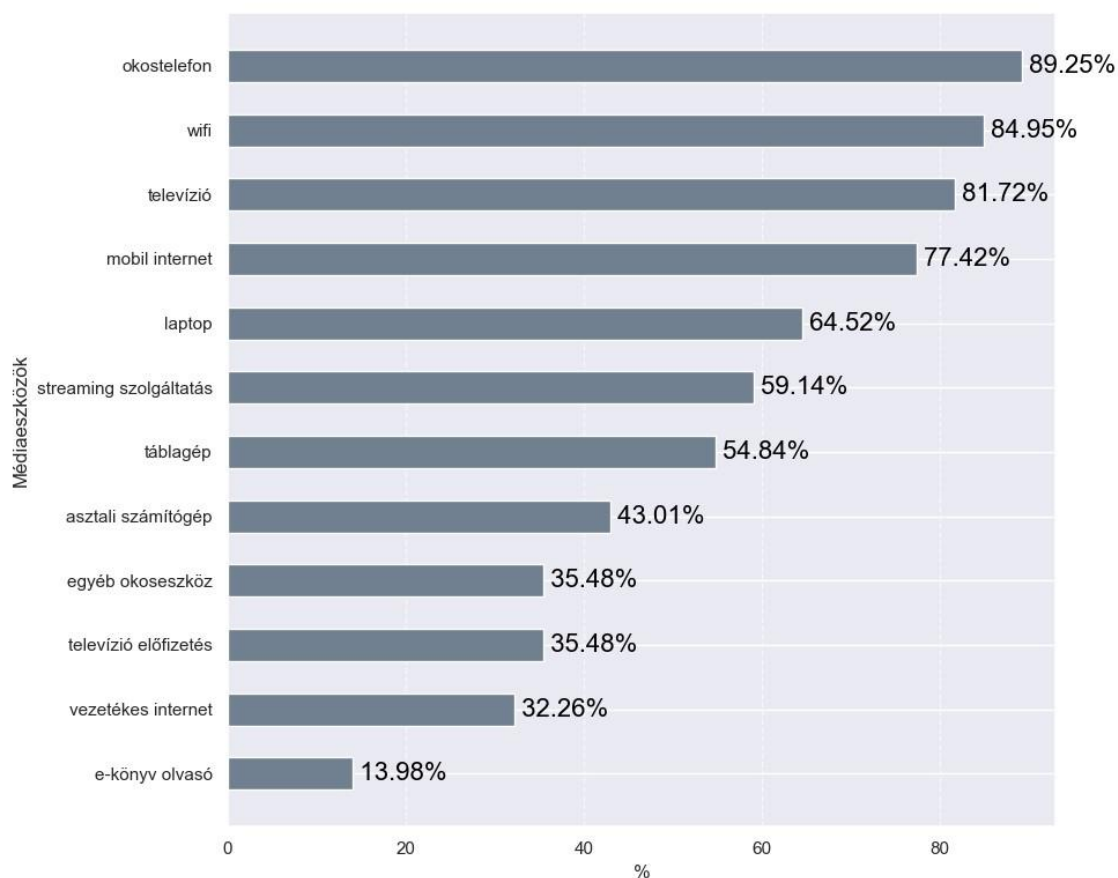
A harmadik osztályosok körében népszerű a Szeleburdi család, mindkét iskolában olvasták a tanulók szabadidejükben.

Érdekességként megemlítem, hogy rengeteg olyan könyvcímet írtak a diákok, amelyeket csak egy-egy személy olvasott, nagyon érdekes volt látni, hogy az érdeklődési körük szerint mennyire változatos könyvcímeket soroltak fel. A palini harmadik és negyedik osztályból összesen 8 tanuló jelölt ilyen könyveket, amelyek inkább egy-egy téma köré épültek.

#### 4.7. Médiaeszközök a háztartásban, internethasználat

A különböző médiaeszközök manapság a háztartások többségében megtalálhatók, ezért voltam kíváncsi, hogy a kutatásban résztvevők körében az általam felsoroltak közül, melyek találhatók meg. A 13. ábrán látható, hogy a családokban milyen médiaeszközök vannak.

**13. ábra:** Médiaeszközök a háztartásokban  
(Forrás: saját munka)



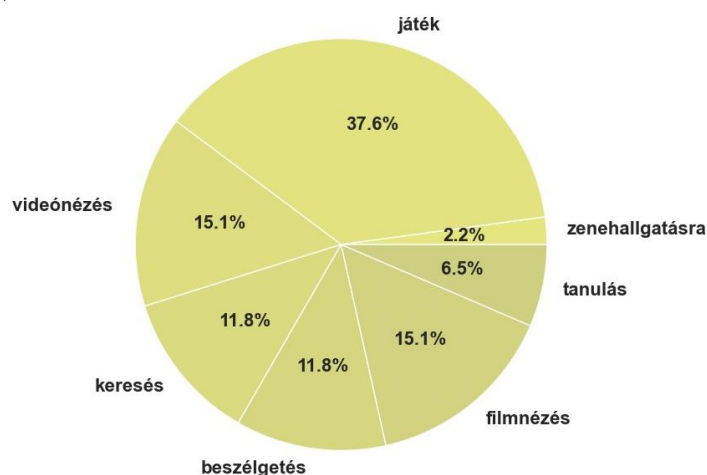
Közel minden családban van okostelefon, és a wifi elérhetőség is a családok jelentős részében megtalálható. Asztali számítógépet a családok kevesebb mint fele használ, azonban laptopot a családok több mint kétharmada. Televízió előfizetés már nem olyan sok családban van, de streaming szolgáltatásra a családok több mint a fele előfizet.

A vírus következménye lehet ezen médiaeszközök népszerűsége, mivel a gyermekeknek a tanuláshoz és szüleiknek a munkájukhoz is szükségessé váltak.

A megkérdezettek családjában az e-könyv olvasók száma összesen 13, a palini iskolából a negyedikesek közül jelölték be legtöbben, hogy otthon megtalálható ez az eszköz.

A médiaeszközök használatát is vizsgáltam a szakdolgozatomban, a 14. ábrán látható, hogy mire használják a diákok az internetet.

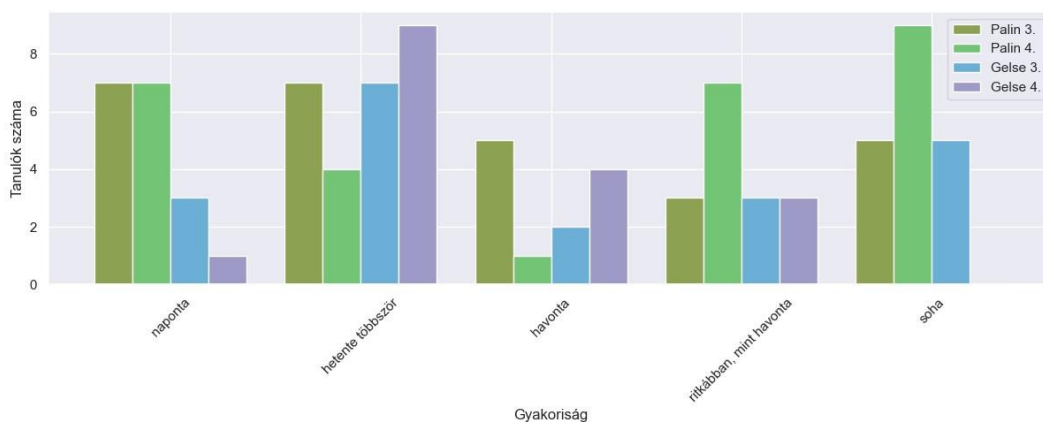
**14. ábra:** A kérdőívben részt vett tanulók internethasználatára  
(Forrás: saját munka)



A tanulók több, mint egyharmada játékra szokta használni az internetet, második legnépszerűbb tevékenység az online térben a videónézés. A palini iskolából jelölték többen, hogy játékra szokták használni, a videónézés azonban Gelsén a népszerűbb tevékenység. Információgyűjtésre mindkét iskolából használják az internetet a tanulók, Palinban a negyedik osztályosok közül páran tanulni is szoktak az online tér segítségével.

Kíváncsi voltam, hogy a diákok a játék mellett, milyen gyakran szoktak a diákok digitális eszközökön olvasni. A 15. ábrán látható, hogy osztályok szerint milyen gyakran olvasnak digitális eszközökön.

**15. ábra:** A tanulók olvasási gyakorisága a digitális eszközökön osztályok szerint  
(Forrás: saját munka)



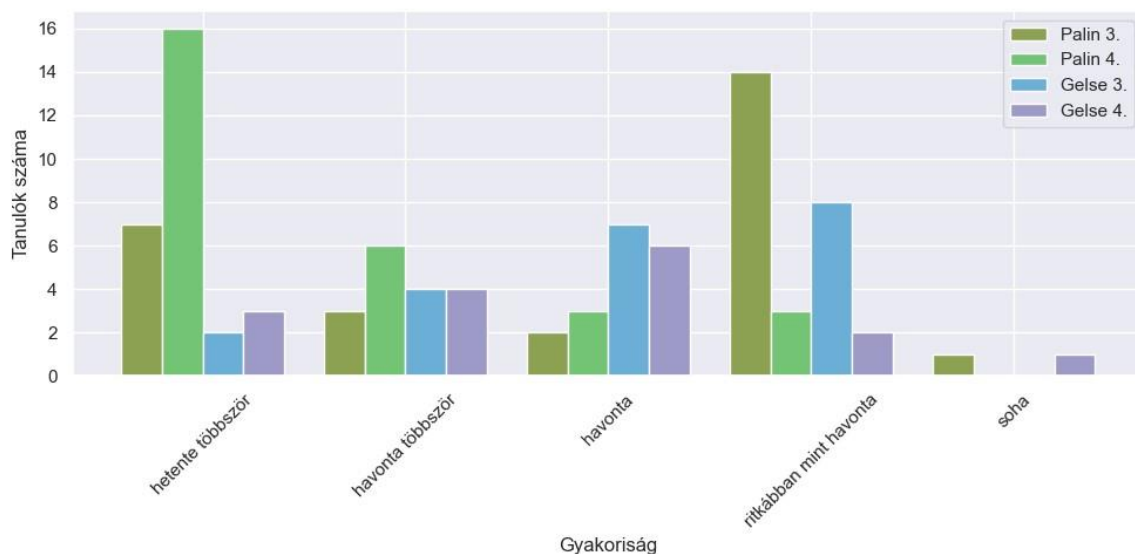
A tanulók közül legtöbben, 27-en azt jelölték, hogy hetente többször szoktak digitális eszközön olvasni, Gelsén a negyedik osztályos tanulók és Palinban a harmadikak közül is ezt jelölték a legtöbben.

Érdekes a palini 4. osztályos tanulók közül kilencen soha nem olvasnak digitális eszközön, míg a gelsei negyedik osztályosok közül senki sem jelölte ezt a válaszlehetőséget. Azok a tanulók, akik naponta olvasnak valamit digitális eszközön tizennyolcan vannak, közülük 14 diák a palini iskola tanulója.

#### 4.8. A diákok könyvtárhasználata

Mindkét intézményben rendelkezésre áll iskolai könyvtár, ezért szakdolgozatomban vizsgáltam, hogy milyen gyakran járnak könyvtárba a tanulók. A 16. ábrán látható, hogy osztályok szerint csoportosítva a tanulók milyen gyakran látogatják a könyvtárakat.

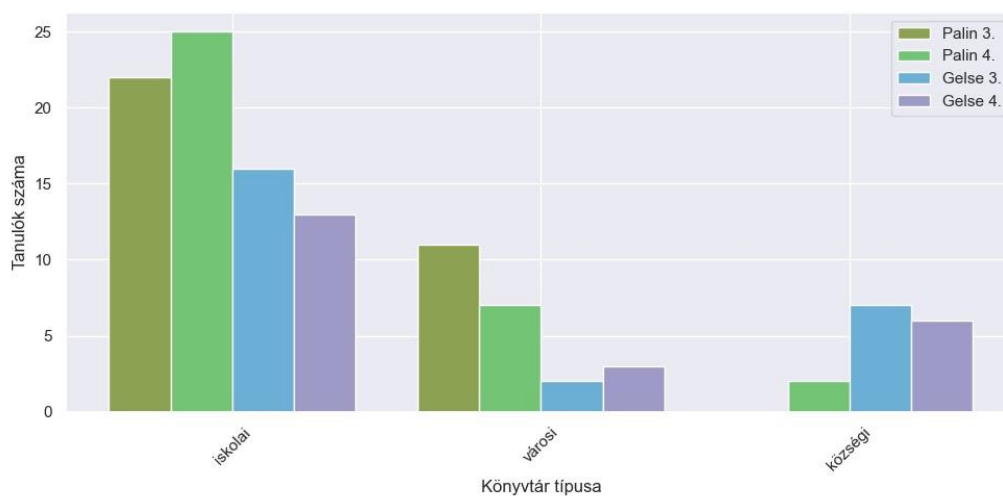
**16. ábra:** Könyvtárba járás gyakorisága osztályok szerint  
(Forrás: saját munka)



A legtöbbet a palini iskola negyedik osztályos diákjai látogatják a könyvtárat, de két diák kivételével, mindenki volt már ilyen intézményben, az egyik tanuló a palini 3. osztályból és egy tanuló a gelsei 4. osztályból.

A 17. ábrán látható, hogy a diákok, melyik könyvtárakat szokták látogatni, a válaszlehetőségek közül többet is megjelölhettek a tanulók. Osztályok tekintetében jól látható, hogy melyik könyvtár a legnépszerűbb.

**17. ábra:** Melyik könyvtárba jársz? osztályok és intézmények szerint  
(Forrás: saját munka)



Az intézmények osztályai leginkább az iskolai könyvtárat használják. 76 tanuló jelölte azt, hogy az iskolai könyvtárba szokott járni. Palinban a diákok még a városi könyvtárat szokták látogatni, Gelsén a tanulók pedig a községi könyvtárba járnak még. Mivel Palin Nagykanizsa város része, ezért a diákok többsége a városból érkezik az intézménybe és a városi könyvtárat látogatja. Gelsére környező településekről érkeznek a diákok, ezért ők inkább a községi könyvtárakat használják.

## 5. Megfigyelések

---

Ebben a részben szeretném összehasonlítani több korábbi kutatással az eredményeimet. Tóth Máté a 3-18 éves tanulók olvasási és könyvtárhasználati szokásait vizsgálta 2019-ben és 2017-ben, ennek a kutatásnak az eredményeit hasonlítom össze a saját szakdolgozatom eredményeivel. A 6-9 és a 10-13 éves korosztályt veszem figyelembe, mivel a kérdőívben résztvevő gyermekek a két határövezeten vannak.

2017-ben naponta a gyermekeknek a szülei 45 százaléka olvasott, a szakdolgozatomhoz készült felmérés alapján ez az arány 46 százalék. A korábbi kutatás óta eltelt idő alatt a gyermekeknek való olvasás népszerűtlenebb lett, öt százalékot csökkent a heti rendszerességgel olvasók aránya. A ritkábban, mint havonta olvasók aránya nőtt, a korábbi öt százalék háromszorosra lett. Azoknak a tanulóknak a száma 4 százalékot csökkent, akiknek soha nem olvastak.

A tanulók olvasási szokásait tekintve mindkét kutatás eredményeként megfigyelhető, hogy az otthoni ismert környezetben szeretnek a leginkább olvasni a tanulók. A könyvtárak tekintetében megfigyelhető, hogy a diákok szívesen mennek könyvtárba olvasni, a tanulók több mint harmada szokott ott olvasni, az ezt megelőző kutatásban csak a tanulók ötöde. Az időt tekintve mindkét felmérés tekintetében a hétvége a legnépszerűbb olvasási időpont. Az évek alatt csökkent az iskolai szünetekben olvasás, a korábbi negyvenegy százalékhoz képest körülbelül tíz százalékot.

Az otthon lévő könyvek számát is vizsgálta mindkét kutatás, a jelenlegivel összehasonlítva megállapítható, hogy 2017-hez képest 2019-re jelentős változás történt, hét százalékot nőtt azoknak a családoknak a száma, akiknek 1-100 könyvük van otthon, ezzel arányosan csökkent azon családok aránya, akiknek 101-500 kötet található meg az otthonukban, amelyek nem tankönyvek. A jelen kutatással összehasonlítva ez az arány 2019-hez képest csökkent, inkább a 2017-es százalékhoz közelít, akkor a családok hatvanegy százalékának, jelen kutatásban pedig hatvankettő százalékának van otthon 1-100 kötet. Az első eredményekhez képest tíz százalékot csökkent azoknak a családoknak az aránya, akik otthonában 101-500 kötet van, azonban nőtt az ötszáz kötet feletti családok száma az adatok alapján, 2019-hez képest, amikor ez a szám 4,9 százalék volt, jelen kutatásban 18 százalékot mértem.

A könyvvásárlás népszerűsége is befolyásolja, hogy mennyi könyv található meg otthon, a korábbi kutatásban azzal a kérdéssel fordultak a kutatásban résztvevő szülőkhöz, hogy az elmúlt

tizenkét hónapban vásároltak-e a gyermeküknek könyvet, a kutatásomban azonban én a vásárlás gyakoriságára voltam kíváncsi. Összességében megállapítható, hogy a tanulók 2019-hez képest több könyvet kaptak ajándékba, mint korábban. Vannak olyan diákok az intézményekben, akik havi rendszerességgel kapnak könyvet, ez természetesen nem biztos, hogy azt jelenti, hogy teljesen új könyvhöz jutnak a gyermekek, de a környezettudatosság végett az újrahasznosítás, már elolvasott könyvek továbbadása nagyon jó és fenntartható kezdeményezés lehet.

Az olvasmányok tekintetében jelentős változás következett be, a korábban népszerű szerzők közül a jelenlegi kutatásban szereplő két intézmény diákjai más népszerűségi sorrendet állítottak fel. Az alábbi táblázatban (3. táblázat) látható a 2017-es, 2019-es és a 2024-es lista.

**3. táblázat:** A korábbi kutatások 6-10 éves korosztályának és a jelenlegi kutatás aktuális olvasmányainak szerzői  
(Forrás: saját munka)

	2017		2019		2024	
	Szerző	Említés	Szerző	Említés	Szerző	Említés
1.	Benedek Elek	17	Walt Disney	17	Jeff Kinney	18
2.	Bartos Erika	14	Bartos Erika	14	Rachel Renée Russel	15
3.	Grimm testvérek	9	Eric Kästner	14	Fekete István	14
4.	Walt Disney	8	Fekete István	13	Bosnyák Viktória	10
5.	Hans Christian Andersen	5	Benedek Elek	11	Bálint Ágnes	9
6.	Bálint Ágnes	5	Hans Christian Andersen	9	Lázár Ervin	6
7.	Fekete István	5	J.K. Rowling	9	Walt Disney	6
8.	Jeff Kinney	5	Grimm testvérek	7	Berg Judit	4
9.	A.A. Milne	5	Varga Katalin	6	Móra Ferenc	4
10.	Móra Ferenc	5	Jeff Kinney	5	J.K. Rowling	3

Arányosítást habár nem végeztem, ennek ellenére nagyon érdekes, hogy a korábbi kutatásokban nagyobb létszámban vettek részt, mint az én kutatásomban és így is nagyon hasonló az említések száma. A 3. táblázatban megfigyelhető, hogy a szerzők változtak az évek során, Jeff Kinney hatalmas népszerűségnek örvend a palini diákok körében, korábban a felmérések alapján kevésbé olvasták. Rachel Renée Russel a korábbi listákon nem szerepelt, az Egy Zizi nap-

lója könyvsorozata miatt azonban a listám második helyére került. Az előző kutatások alkalmával is népszerű volt Fekete István, 2019-hez képest még emelkedett az olvasóinak száma. Bosnyák Viktória, Móra Ferenc és Berg Judit nem szerepelt a korábbi listákon, azonban a jelenlegi olvasási listán az előbbi szerző több könyve is szerepelt. Walt Disneyről a korábbi kutatás már megemlíti, hogy a meséi nem egy szerzőhöz köthetők, hanem ez inkább egy márka. Még mindig nagy népszerűségnek örvend ez a márka, mivel mindhárom listán szerepel. J.K. Rowling a 2019-es listán már szerepelt és erre a listára is felkerült a Harry Potter írója. Nagyon érdekes, hogy ennek a korosztálynak a listáján is megtalálható, annak ellenére, hogy inkább felsős diákoknak ajánlott olvasmány.

A korábbi kutatásban is vizsgálták az otthon lévő digitális eszközöket. A korábbiakhoz képest az asztali számítógépek száma a háztartásokban lényegesen lecsökkent, inkább a laptopok használata került előtérbe, ez a változás a két egymást követő kutatásban is elkezdődött, azonban ma már egyértelműen látszik. Az asztali számítógépek csökkenésével a vezetékes internet szükségessége is nagy százalékban lecsökkent, Az okostelefonok népszerűsége közel változatlan ez idő távlatában, a kutatásban résztvevők körülbelül kilencven százalékának van a családban okostelefon, ez az adat nem sokat változott. A táblagépek száma is megnőtt a háztartásokban, az elmúlt évekhez képest a családok több mint tíz százalékának van ilyen eszköze. A televíziók száma, illetve a 2019-es felméréshez képest a televízió előfizetések száma is csökkent, utóbbi a felére, helyette manapság inkább a streaming szolgáltatásokat választják, ezt a korábbi kutatásokban még nem is tüntették fel.

Az internetet használókat nehéz összehasonlítani, mivel a korábbi kutatás eredményeként a korosztály tekintetében nincs adat, azonban a sorrendet figyelembe véve megállapítható, hogy a diákok többségében játékokra használják az internetet.

A könyvtárak használatával kapcsolatosan a könyvtárba járás gyakoriságát lehet megfigyelni 2019-hez képest, míg a korábbi kutatásban összességében a legtöbben azok a tanulók voltak, akik még sosem voltak könyvtárban, a jelenlegi kutatásban közülük voltak a legkevesebben és a legtöbben a válaszlehetőségek közül a „ritkábban, mint havonta” látogatást választották a tanulók (Tóth, 2020).



## 6. Összefoglalás

---

A szakdolgozatomban két intézmény harmadik és negyedik osztályos diákjait vizsgáltam, egy városi és egy községi általános iskolában. Egy kérdőív keretein belül megfigyeltem, hogy a tanulók milyen olvasási szokásokkal rendelkeznek, mennyire volt hatással a gyermekek szokásaira az online oktatás.

Készítettem egy kérdőívet a 2017-es reprezentatív olvasásfelmérés keretein belül végzett kutatás alapján, amit aktualizáltam a 2020-as koronavírus időszak utáni helyzethez. Ezt a kérdőívet aztán gondosan kiválasztott iskolákban a pedagógusok és az iskolai dolgozók segítségével kitölttettem a gyermekekkel a 3. és 4. osztályokban. A kérdőív kitöltésekor mindig a tantermekben tartózkodtam, így megbizonyosodhattam arról, hogy a gyermekek megfelelően töltsek ki a kérdőívet, és hogyha bármilyen kérdésük merült volna fel, meg tudjam azt válaszolni. A kérdőív elkészítése és kitöltése után nekiláttam, az adatok vizualizálásának diagramokkal, ezeket felhasználva aztán össze tudtam hasonlítani Tóth Máté kutatási eredményeit a sajátommal.

Az adatok elemzése és összehasonlítása után még lehetne ezt a kutatást bővíteni, azonban a jelenlegi dolgozatomban ennyi volt a célom megvalósítani. A kérdőívet érdemes lenne egy szülői résszel is kiegészíteni, amelyben meg lehetne vizsgálni, hogy a gondviselőknek milyen a viszonyuk az olvasáshoz. A gyermekek a saját igazukat mondták el, ezért lenne érdekes összehasonlítani a szülőkével. A kutatásban részt vett gyermekeket érdemes lenne megvizsgálni a jövőben is, hogy négy év múlva, hogy nyilatkoznának ugyanezekre a kérdésekre, hiszen ez alatt az eltelt idő alatt szokásaik, motivációjuk teljesen átalakulhat. Amíg az alsó tagozaton tanulnak a tanítók támogatása alatt még nagyobb motivációt kapnak az iskolából, de a felső tagozaton a pedagógusok ilyen szintű példamutatása, motiválása már kevesebb pedagógusra jellemző.

A dolgozatomban megvizsgálva a diákok olvasási szokásait megállapítható, hogy nagy eltérés nem történt a korábbi kutatásokhoz képest annak tekintetében, hogy milyen gyakran olvasnak a tanulók. A diákok azt állítják, hogy többségük viszonylag rendszeresen olvas, csakis úgy, mint a korábbi kutatások alatt. A PIRLS vizsgálata rámutatnak arra, hogy a többi országhoz képest el vagyunk maradva a szövegértés tekintetében. Érdemes lenne a gyermekek moti-

válására még nagyobb hangsúlyt fektetni, azonban ebben a helyzetben már nem elegek a pedagógusok, akik közül vannak, akik lelkes, de akad a pályán kevésbé lelkes is. A gyermekekkel kisebb korukban kellene megszerettetni az olvasást, ehhez a szülők együttműködésére lenne szükség, esetleg egy olyan támogató rendszer kialakításával, amelyben a szülők szakértőktől ötleteket merítve, szakértői támogatással olvasóvá nevelhetik a gyermekeket.

Manapság a digitális eszközök már nagyon elterjedtek ahogy a kutatásokban is látszik, ezért akár egy olyan webhelyet lehetne kialakítani azon szülők számára, akik otthonában nem áll rendelkezésre túl sok könyv, azonban ennek ellenére szeretnék a gyermeküknek változatos olvasmányokat olvasni az otthonuk melegében. A webhelyen különböző műfajok közül kiválaszthatnák, hogy aktuálisan milyen könyvet szeretnék olvasni gyermeküknek, és korosztályok szerint csoportosítva a keresési feltételeknek megfelelően kijelölhetnék, hogy azon a napon melyik könyvet szeretnék olvasni. Természetesen a szerzői jogok védelme érdekében, vagy csak ingyenesen elérhető forrásokat használnának a webhelyen vagy pedig havidíjas lenne ez az oldal.

## 7. Felhasznált irodalom

---

- Adamikné, J. A. (2006): *Az olvasás múltja és jelene*. Budapest: Trezor Kiadó.
- Aqui, J. K., Békey, M., Biró, B., Bódog, A., Elekes, G., Fazokas, E., Haluska, V., Juhász, I., Koljadzsín, N., Molnár, A., Nagy-Molnár, Sz., Ságbi, I., Sáska, G., Szabó, P. (2022): *Az olvasás hatása az egészségre*. Budapest: Országos Széchenyi Könyvtár
- Bánkeszi, K., Szepesi, J. (2018): Módszertan és eszköztár elektronikus oktatási környezetben. *Könyvtári Figyelő*, 18(3), 377-390.
- Benkő, Z., Csájiné, K. A. (2021): Tedd élménnyé az olvasást! Kooperatív technikák — kortárs irodalom az alsó. *Anyanyelv-pedagógia*, 19(3) 71-82.
- Besir, A., Gasparicsné, K. E., Koós, I. (2014): *Az anyanyelvi nevelés tantárgy-pedagógiája az alsó tagozaton*. Budapest: Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet.
- Brassói, S. (2023): *PIRLS 2021 Összefoglaló jelentés*. Budapest: Oktatási Hivatal.
- D. Molnár, É., Molnár, E. K., Józsa, K. (2012): Az olvasásvizsgálatok eredményei. In Csapó, B., *Mérlegen a magyar iskola* p. 17-81. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Farkas, A., Földeáki, A., Főző, A. L., Frész, Attila J., Genáhl, K. J., Horváth, Á., Jánossy, Zs., Kapcsáné N. J., Krajcsovicz, Á., Neumann, V., Pintér, G., Sió, L., Szabados, T., Szalay, S. Zs., Szilágyi, Á., Timár, B., Tóth, T. (2021): *Digitális pedagógiai módszertani ajánlások gyűjteménye*. Budapest: Oktatási Hivatal.
- Gigler, L. (2023): *Gelsei Weöres Sándor Általános Iskola Intézményi Pedagógiai Program*. Gelsei Weöres Sándor Általános Iskola honlapja. Letöltés dátuma: 2024. 03. 18. forrás: <https://www.weoressandor-iskola.hu/webimages/files/IPP2024.pdf>
- Gombos, P., Tóth, M., Péterfi, R. (2019): Hogyan és mit olvas a digitális generáció – a 2017-es reprezentatív olvasásfelmérés tapasztalatai. *Könyv és nevelés*, 21(3-4), 12-50.
- Gósy, M. (2008): A szövegértő olvasás. *Anyanyelv-pedagógia*, (online). Letöltés dátuma: 2024. 04. 10. forrás: <https://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=25>
- Han, D. H. (2007): Dopamine Genes and Reward Dependence in Adolescents with Excessive Internet Video Game Play. *Journal of Addiction Medicine*, 1(39), 133-138
- Horn, D., Bartal, A. M. (2022): *FEHÉR KÖNYV A COVID-19-járvány társadalmi-gazdasági hatásairól*. Budapest: ELKH KRTK Közgazdaságtudományi Intézet.
- Jakab, G. (2020): *ISKOLA - járvány idején*. *Iskolakultúra*, 30(9), 64-76.

Józsa, K., Steklács, J. (2009): Az olvasástanítás kutatásának aktuális kérdései. *Magyar Pedagógia*, 109(4), 365–397.

Józsa, G., Józsa, K. (2014): A szövegértés, az olvasási motiváció és a stratégiahasználat összefüggése. *Magyar Pedagógia*, 114(2), 67–89.

Józsa, K., Pasztendorf, G. (2021): Az olvasástanítás eredményessége az iskola kezdő szakaszában a Covid19 időszak alatt: a pedagógusok és a szülők megítélése. *Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat*, 9(2), 131-144.

József, I. (2011): *Fejlődépszichológia jegyzet*. Letöltés dátuma: 2024. 02. 27. forrás: [https://janus.ttk.pte.hu/tamop/kaposvari\\_anyag/jozsef\\_istvan/](https://janus.ttk.pte.hu/tamop/kaposvari_anyag/jozsef_istvan/)

Lombardi, E. (2023): Why We Don't Read. *ThoughtCo*. Letöltés dátuma: 2024. 04.13. forrás: <https://www.thoughtco.com/why-people-dont-read-738494>

Molnár, Gy., Hódi, Á., Ökördi, R., Mokri, D. (2021): A koronavírus-járvány okozta rendkívüli oktatási helyzet hatása 2-8. évfolyamos diákok tudás-és képességszintjére az olvasás-szövegértés, a matematika és a természettudományok területén. *Iskolakultúra*, 31(2), 3-22.

Mullis, I. V. (2019): *PIRLS 2021 Assessment Frameworks*. Amerikai Egyesült Államok: International Association for the Evaluation of Educational Achievement.

OECD. (2019): *PISA 2018 Results (Volume I): What Students Know and Can Do*. Párizs: PISA, OECD Publishing.

Tóth, M. (2018): Meseolvasás és olvasóvá válás. *Könyvtári figyelő*, 28(4), 549-557.

Tóth, M. (2020): A 3-18 év közötti hazai lakosság olvasási és könyvtárhasználati szokásai 2019-ben. In Csepányi, Z., Csimá, M., Eszényiné, B. M., Gombos, P., Holb, É., Lannert, J., Moldován, I., Németh, K., Németh, Sz., Németh, Sz., Péterfi, R., Senkei-Kis, Z., Szabó, I., Szinger, V., Tóth, M., Treszkai, A., Vass, D., Vásárhelyi, T. *Módszertani mozaikok: Kutatások és válogatott tanulmányok gyűjteménye*. Budapest: Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, pp. 318-360.

White, S., Chen, J., Forsyth, B. (2010): Reading-Related Literacy Activities of American Adults: Time Spent, Task Types, and Cognitive Skills Used. *Journal of Literacy Research*, pp. 276–307.

Wu, Q., Farkas, G., Morgan, P. L. (2012): Do Poor Readers Feel Angry, Sad, and Unpopular? *Sci Stud Read*, pp. 360-381.

## 8. Táblázatjegyzék

---

1.	táblázat: Az öt legtöbbet kedvencnek jelölt könyv .....	23
2.	táblázat: A legutóbb olvasott könyvek közül a 10 legnépszerűbb .....	28
3.	táblázat: A korábbi kutatások 6-10 éves korosztályának és a jelenlegi kutatás aktuális olvasmányainak szerzői.....	35

## 9. Ábrajegyzék

---

1.	ábra: Fiúk és lányok aránya a kutatásban résztvevők között.....	18
2.	ábra: A szülők gyermeküknek kiskorukban olvasott szövegek gyakorisága .....	19
3.	ábra: A szülők a gyermeküknek kiskorukban olvasott szövegek gyakorisága az osztályok szerint	19
4.	ábra: A szülők a gyermeküknek kiskorukban olvasott szövegek aránya a szövegek típusa szerint	20
5.	ábra: A diákok a kötelező olvasmányokon kívüli olvasása.....	21
6.	ábra: A tanulók olvasási gyakorisága osztályok szerint .....	21
7.	ábra: A tanulók olvasási gyakorisága nemek szerint .....	22
8.	ábra: A tanulók kedvenc szerzője a kérdőív kitöltésekor.....	24
9.	ábra: A családban lévő könyvek száma osztályok szerint .....	25
10.	ábra: Ajándékba kapott könyvek gyakorisága .....	26
11.	ábra: A tanulók olvasásának helyszíne osztályok szerint.....	27
12.	ábra: A tanulók olvasásának ideje osztályok szerint.....	27
13.	ábra: Médiaeszközök a háztartásokban .....	29
14.	ábra: A kérdőívben részt vett tanulók internethasználata .....	30
15.	ábra: A tanulók olvasási gyakorisága a digitális eszközökön osztályok szerint .....	31
16.	ábra: Könyvtárba járás gyakorisága osztályok szerint .....	32
17.	ábra: Melyik könyvtárba jársz? osztályok és intézmények szerint.....	33

## 10. Mellékletek

---

### 1. számú melléklet: Szülői nyilatkozat

Tisztelt Szülő/ Gondviselő!

Harangozó Anna Ilona vagyok, a Magyar Agrár és Élettudományi Egyetem IV. évfolyamos tanító szakos hallgatója.

Szakedolgozatom címe: Mit és hogyan olvasnak a gyerekek a Palini Inkey Boldizsár Általános Iskolában és a Gelsei Weöres Sándor Általános Iskolában?

Témavezetőm: Domokos Áron

Szakedolgozati kutatásomat a két iskola 3. és 4. osztályában végzem, melyhez egy anonim kérdőív kitöltése kapcsolódik. A kérdőív kiértékelése és a kutatási eredményeim megjelenítése anonim formában történik, a gyermekekről semmilyen személyes információ nem kerül gyűjtésre.

Kérem szíves hozzájárulását, hogy gyermeke a kérdőívet kitölthesse.

Kaposvár, 2024. 03. 20.



Alulírott ..... (szülő neve, lakcíme),  
BELEEGYZEM/NEM EGYEZEM BELE (a megfelelő részt szíveskedjen aláhúzni), hogy  
..... nevű gyermekem, ..... (szül. hely),  
.....(idő) a fenti szakedolgozati kutatásban részt vehessen.

## 2. számú melléklet: Szakdolgozati kérdőív

### Kérdőív

Harangozó Anna vagyok, a Magyar Agrár és Élettudományi Egyetem tanító szakos hallgatója.

Szakdolgozatomban az olvasási szokásokat vizsgálom a harmadik és negyedik osztályban. Kérek a kérdőív kitöltésével segítsd a kutatásomat! A kérdőív személye névtelen, a kitöltőről nem kerül ki semmilyen személyes információ.

Kérek töltsd ki a kérdőívet! A táblázatokban X-el jelöld választásaidat! Lesz olyan kérdés, ahova több választ is bejelölhetsz!

1. Melyik osztályba jársz?

3.	<input type="checkbox"/>
4.	<input type="checkbox"/>

2. Nemed?

nő	<input type="checkbox"/>
férfi	<input type="checkbox"/>

3. Milyen gyakran olvastak neked kiskorodban?

naponta	hetente többször	havonta	ritkábban, mint havonta	soha
<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

4. Mit olvastak neked kiskorodban?

mese	<input type="checkbox"/>
vers	<input type="checkbox"/>
mondóka	<input type="checkbox"/>
regény	<input type="checkbox"/>
ismeretterjesztő	<input type="checkbox"/>
egyéb	<input type="checkbox"/>

5. Elfoglaltságaid mellett – tankönyvön kívül – olvasol-e könyveket?

igen	<input type="checkbox"/>
nem	<input type="checkbox"/>



6. Milyen gyakran olvasol?

naponta	hetente többször	havonta	ritkábban, mint havonta	soha

7. Mi a kedvenc könyved?

---

8. Ki a kedvenc szerződ?

---

9. Hol szoktál olvasni?

otthon	
iskolában, napköziben	
utazás alatt	
könyvtárban	
rokonoknál	
egyéb	

10. Mikor szoktál olvasni?

hétköznap napközben	
hétköznap esténként	
hétköznapon	
iskolai szünetekben	
egyéb	

11. Miket olvastál legutóbb? Sorold fel!

---

---

---

12. Vannak-e otthon a családnak könyvei (tankönyveken kívül) és ha igen, körülbelül hány kötet?

nincs könyv	
1-100 kötet	
101-500 kötet	
500 kötetnél több	

13. Milyen gyakran szoktál könyvet kapni ajándékba?

soha	
nagyon ritkán	
évente többször	
havonta	

14. Milyen médiaeszközök vannak otthon?

asztali számítógép	
laptop	
táblagép (tablet, iPad)	
okostelefon	
egyéb okoseszköz	
televízió	
televízió előfizetés	
streaming szolgáltatás előfizetés (pl.: Netflix, HBO Max, Disney+)	
e-könyv olvasó	
wifi	
vezetékes internet	
mobil internet	

15. Milyen gyakran használod az internetet?

naponta többször	
naponta	
hetente többször	
hetente egy-két alkalommal	
havonta egy-két alkalommal	
ennél ritkábban	
egyáltalán nem	

16. Mire használod az internetet?

---

17. Milyen gyakran olvasol digitális eszközön?

naponta	hetente többször	havonta	ritkábban, mint havonta	soha

18. Milyen gyakran jársz könyvtárba?

hetente többször	havonta többször	havonta	ritkábban, mint havonta	soha

19. Milyen típusú könyvtárba jársz?

iskolai	
városi	
községi	

## 12. Köszönetnyilvánítás

---

Ezúton szeretnék köszönetet mondani témavezetőmnek, Domokos Áronnak tanár úrnak, hogy segített ennek a szakdolgozatnak a létrejöttében, kérdéseimmel kapcsolatban bármikor kereshettem.

Köszönettel tartozom a két intézménynek és igazgatóiknak, Kustor Zsófiának és Gigler Lászlónak, hogy lehetőséget biztosított a szakdolgozati kérdőívem felvételére, továbbá az ott dolgozó pedagógusoknak és diákoknak is, hogy együttműködve, a legjobb tudásuk szerint segítettek, hogy létrejöjjön ez a kutatás.

## 13. Nyilatkozatok

### NYILATKOZAT

#### a szakdolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve:	Harangozó Anna Ilona
A Hallgató Neptun kódja:	BRUP5H
A dolgozat címe:	Mit és hogyan olvasnak a palini és a gelsei iskola 3. és 4. osztályos diákjai?
A megjelenés éve:	2024
A konzulens intézetének neve:	Neveléstudományi Intézet
A konzulens tanszékének a neve:	Anyanyelvi és Gyermek kultúra Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.


A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelté után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: 2024. év 04. hó 27. nap

  
Hallgató aláírása

## NYILATKOZAT

Harangozó Anna Ilona (Neptun azonosítója: BRUP5H) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A szakdolgozatot a záróvizsgán történő védeésre **javaslom** / nem javaslom<sup>1</sup>.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen **nem**\*<sup>2</sup>

Kelt: 2024.04.26.



belső konzulens

---

<sup>1</sup> A megfelelő aláhúzendó.

<sup>2</sup> A megfelelő aláhúzendó.